

**Informacja w sprawie zatrudnienia obywateli polskich
w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego
i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce**

SPIS TREŚCI

Informacja w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce.....	1
Wstęp	3
Rozdział I	4
Obywatele Polski na rynkach pracy państw członkowskich UE i EFTA	4
Informacje ogólne	4
Austria	9
Belgia	9
Bułgaria	10
Cypr	10
Czechy	11
Dania	12
Estonia	13
Finlandia	13
Francja	13
Grecja	14
Hiszpania	14
Holandia	15
Irlandia	17
Islandia	18
Litwa	19
Luksemburg	19
Łotwa	20
Malta	21
Niemcy	22
Norwegia	23
Portugalia	24
Rumunia	25
Słowacja	25
Słowenia	26
Szwajcaria	27
Szwecja	28
Węgry	30
Wielka Brytania	31
Włochy	33
Rozdział II	34
Obywatele państw EOG i Szwajcarii na polskim rynku pracy	34

Wstęp

Obecna, trzynasta edycja materiału informacyjnego na temat przepływu pracowników między Polską a innymi państwami członkowskimi UE i państwami członkowskimi EFTA¹ dotyczy głównie obecności obywateli polskich na rynkach pracy innych państw członkowskich UE. Informacje ogólne są oparte głównie na dostępnych opracowaniach naukowo-badawczych, natomiast informacje na temat sytuacji w poszczególnych państwach członkowskich – na materiałach z polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych.

Ponieważ stan prawny w tym zakresie nie zmienił się od 1 maja 2009 r., zrezygnowano z omówienia w niniejszym opracowaniu uwarunkowań prawnych przepływu pracowników z Polski.

Poprzednie edycje są dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (www.mpips.gov.pl) w zakładce *Analizy i raporty*.

---

¹ Informacje w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli państw EOG w Polsce przygotowywane są dla Komitetu Europejskiego Rady Ministrów w cyklu półrocznym począwszy od października 2004 roku.

Rozdział I

Obywatele Polski na rynkach pracy państw członkowskich UE i EFTA

Informacje ogólne

Źródła danych

Dane statystyczne i informacje dotyczące specyfiki zatrudnienia i innych form aktywności ekonomicznej obywateli polskich w poszczególnych państwach członkowskich UE i EFTA, zawarte w dalszej części materiału, zostały uzyskane za pośrednictwem polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych. Należy przypomnieć, że dane administracyjne pochodzące z poszczególnych państw członkowskich nie mogą być traktowane jako pełne dane obrazujące skalę zjawiska zatrudnienia obywateli polskich za granicą.

Pewne trendy dotyczące napływu cudzoziemców do poszczególnych państw EOG i Szwajcarii można zaobserwować na podstawie danych dotyczących rejestracji pobytu powyżej 3 miesięcy, pozwoleń na pobyt (w Szwajcarii) oraz rejestracji dla celów podatkowych. Na podstawie wymienionych statystyk wyodrębnienie imigrantów zarobkowych jest najczęściej niemożliwe, jakkolwiek według szacunków GUS znaczna większość migrantów z Polski przebywa za granicą w celach zarobkowych.

Sytuacja na europejskich rynkach pracy

Według danych Eurostatu z dnia 22.04.2010 r.² stopa bezrobocia w UE w czerwcu 2010 r. wynosiła 9,6%. Najniższą stopę bezrobocia wśród państw EOG zarejestrowano w Norwegii (3,5%), Holandii (4,5%), Austrii (4,5%) oraz Luksemburgu (4,9%). Najwyższą w Hiszpanii (20,2%), na Łotwie (19,4%), w Estonii (18,6%) oraz na Litwie (18,2%). W Polsce powyższy wskaźnik zanotowano na poziomie poniżej średniej unijnej, tj. 9,5%. Dla większości państw³ dostępne są już dane za wrzesień 2010 r. Na ich podstawie można stwierdzić, że sytuacja na unijnym rynku pracy nie uległa poprawie. Średnia stopa bezrobocia dla wszystkich państw członkowskich wyniosła 9,6%. W Polsce we wrześniu 2010 r. zanotowano stopę bezrobocia na poziomie 9,6%. Porównując obecną sytuację do tej sprzed roku, w przypadku wszystkich państw członkowskich UE nastąpił wzrost stopy bezrobocia.

Na podstawie miesięcznej informacji o bezrobociu GUS⁴ dostępnej już za miesiąc wrzesień, można wnioskować, że sytuacja na polskim rynku pracy zaczęła się poprawiać. Analizując dane za I półrocze br. widać, że najwyższa stopa bezrobocia równa 13% została zarejestrowana w lutym 2010 r. W marcu 2010 r. pierwszy raz od dziewięciu miesięcy zanotowano spadek tego wskaźnika (o 0,1 punktu procentowego). We wrześniu br. stopa bezrobocia wynosiła 11,6 %.

² Dane dostępne pod adresem:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plu gin=1>

³ Brak danych dla: Estonii, Grecji, Litwy, Rumunii i Norwegii.

⁴ Miesięczna informacja o bezrobociu w Polsce w marcu 2010 roku z dnia 22.04.2010 r.

http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_pw_miesie_inf_o_bezrob_w_polsce_03m_2010.pdf

Ogólne tendencje w transgranicznej mobilności Polaków

Jak wynika z najnowszych badań Eurobarometru⁵ mobilność przestrzenna Polaków, w porównaniu do okresu bezpośrednio po przystąpieniu do UE, widocznie się zmniejszyła. Obecnie gotowość do poszukiwania pracy w kraju, ale poza miejscem zamieszkania albo za granicą zadeklarowało 46% Polaków, podczas gdy w roku 2005 było to ponad 70%.

Na tle średniej dla państw unijnych, zgodnie z badaniem Eurobarometru, Polacy wykazują się wyższą chęcią do migracji zarobkowych. Wśród Polaków 23% osób dopuszcza w przyszłości wyjazd za granicę w poszukiwaniu zatrudnienia, podczas gdy średnia dla wszystkich państw UE wynosi 17%. Do najmniej mobilnych narodów należą Włosi, Austriacy i Grecy, do najbardziej mobilnych – Duńczycy.

Zmieniła się nie tylko chęć Polaków do wewnętrznych i zewnętrznych migracji zarobkowych, ale również preferowane kierunki wyjazdu. Potwierdzają to zarówno szacunki GUS, badania Eurobarometru jak i badanie Diagnoza Społeczna 2009, którego wyniki zostały szerzej opisane w poprzednim wydaniu „Informacji w sprawie zatrudnienia obywateli polskich w Państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii oraz obywateli Państw EOG w Polsce. Obecnie tracą na popularności wyjazdy do Wielkiej Brytanii i Irlandii, które dominowały bezpośrednio po akcesji Polski do UE, zyskują natomiast wyjazdy do krajów, które zniosły ograniczenia w zatrudnianiu Polaków w roku 2007 oraz do Niemiec, które otworzą swój rynek pracy w maju 2011 r.

Zgodnie z „Informacją o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004-2009” opracowaną przez GUS liczba emigrantów czasowych z Polski w roku 2009 wynosiła niespełna 1,9 mln, podczas gdy rok wcześniej przekraczała 2,2 mln.

„Szacuje się, że w końcu 2009 roku poza granicami Polski przebywało czasowo około 1870 tys. mieszkańców naszego kraju, tj. o 340 tys. mniej niż w 2008 roku (około 2210 tys.), przy czym 1635 tys. osób przebywało w Europie (około 1887 tys. w 2008 roku). Zdecydowana większość – około 1570 tys. – emigrantów z Polski przebywała w krajach członkowskich UE, liczba ta zmniejszyła się o 250 tys. w stosunku do 2008 roku. (...)

Z analizy danych, które posłużyły do opracowania szacunku wynika, że w 2009 r. bardzo wyraźnie zmniejszyła się liczba wyjazdów Polaków za granicę (strumień migracyjny) w porównaniu do lat poprzednich. Fakt ten był wynikiem kryzysu gospodarczego, który spowodował znaczące zmniejszenie zainteresowania Polaków emigracją. Wskazują na to zarówno źródła polskie jak i zagraniczne. Przykładem są dane z WRS (Worker Registration Scheme) Wielkiej Brytanii, z których wynika, że w roku 2009 zarejestrowanych zostało prawie o połowę mniej pracowników z Polski niż w roku poprzednim.

Jednocześnie, na skutek kryzysu gospodarczego i jego konsekwencji dla rynków pracy wielu krajów, wzrosła liczba powrotów Polaków z zagranicy – głównie z Wielkiej Brytanii, Irlandii, Niemiec i Stanów Zjednoczonych. Skala tych powrotów była większa niż w roku ubiegłym. Część osób nie wróciła jednak do Polski, ale przeniosła się do innych krajów np. do Norwegii – na co wskazują statystyki tego kraju. W rezultacie liczba osób przebywających czasowo za granicą w końcu 2009 r. zmniejszyła się znacząco w stosunku do roku

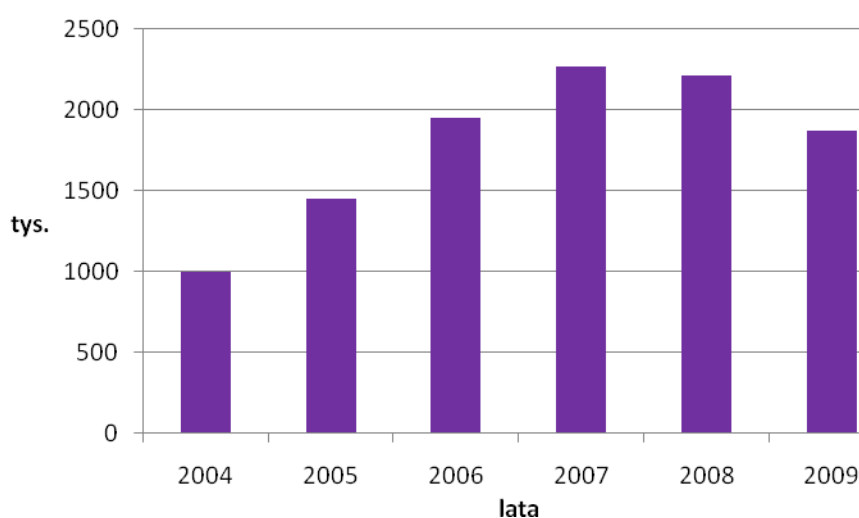
---

⁵ Regularne badanie opinii publicznej realizowane na zlecenie Komisji Europejskiej

poprzedniego. Spadek ten dotyczył głównie liczby osób przebywających w wyżej wymienionych krajach”⁶.

Zmiany w rozmiarach emigracji z Polski po przystąpieniu do UE zostały przedstawione na wykresie 1. Warto zaznaczyć, że zgodnie z metodologią przedstawionych na wykresie danych, za emigranta czasowo przebywającego poza granicami kraju należy rozumieć każdą osobę, która wyjechała, nawet na okres kilku lat, jednak na stałe zameldowana jest na terenie Polski. Do zasobów imigracyjnych Polaków w innych państwach nie są wliczane migracje sezonowe. W latach 2007-2009 do emigrantów przebywających czasowo za granicą zaliczane były osoby, które wyjechały na okres powyżej trzech miesięcy, we wcześniejszych latach przedstawionych na wykresie 1 – powyżej dwóch miesięcy.

Wykres 1. Emigracja z Polski na pobyt czasowy w latach 2004-2009 (stan na koniec roku, w tys.)

Źródło: Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004-2009, GUS

Zgodnie z szacunkami GUS ok. 75% czasowych emigrantów z Polski przebywa poza granicami ojczyzny powyżej roku. Wśród osób, które wyemigrowały po akcesji do UE 80%-90% pozostawało za granicą w związku z pracą lub jej poszukiwaniem. Obserwuje się jednak wzrost udziału członków rodzin emigrantów zarobkowych, pozostających na ich utrzymaniu, w ogólnej liczbie emigrantów.

Wyjazdy Polaków w ramach swobodnego świadczenia usług

Ocena ogólnego trendu w zakresie delegowania pracowników do innych państw członkowskich UE może być dokonywana na podstawie liczby formularzy E-101 (a od 1 maja 2010 r. A-1) poświadczonych przez ZUS zgodnie z przepisami wspólnotowymi w dziedzinie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Potwierdzają one, że dana osoba, mająca przejściowo wykonywać pracę w innych państwach członkowskich UE lub EFTA, jest objęta ubezpieczeniami społecznymi w Polsce. Na tej podstawie liczby wydanych formularzy można zauważyć, że zainteresowanie polskich przedsiębiorców świadczeniem

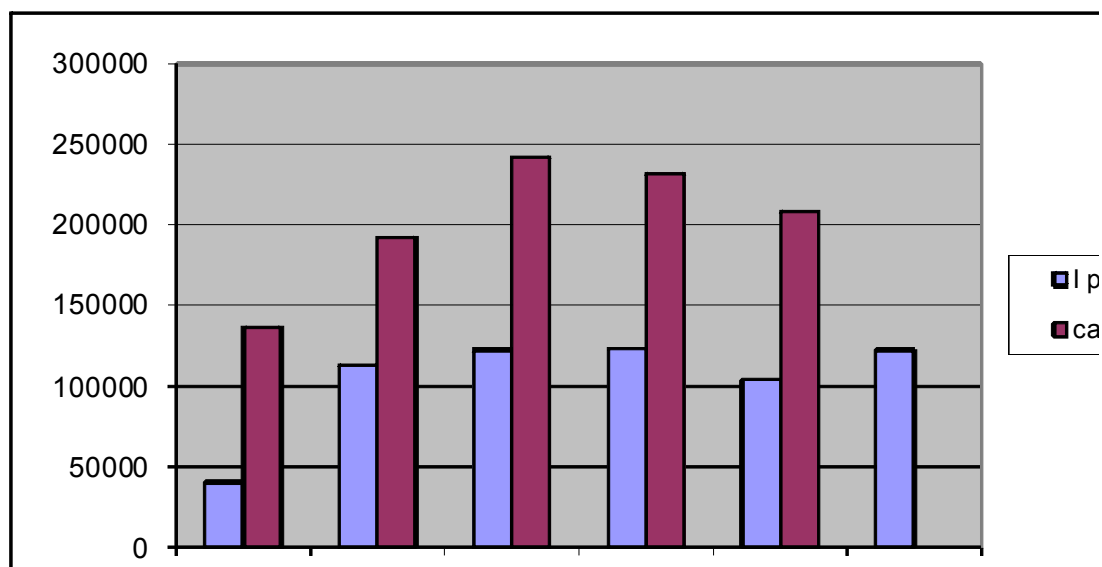
⁶ Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004-2009, GUS; http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_lud_infor_o_rozm_i_kierunk_emigra_z_polski_w_latach_2004_2009.pdf

usług na rynkach pracy innych państw UE w latach 2005-2007 wykazywało tendencję wzrostową, w latach 2008 i 2009 – spadkową, by w I połowie 2010 r. powrócić do poziomu z lat 2007-2008 (zob. wykres 2). Według danych za ostatnie dwa i pół roku, najczęściej pracowników polskich przedsiębiorstw (prawie 80%) było delegowanych do Niemiec, Francji, Belgii lub Holandii.

Po dwóch latach spadku doszło do ponownego wzrostu zainteresowania polskich przedsiębiorstw transgranicznym wykonywaniem usług w Niemczech. W pierwszym półroczu 2010 r. ZUS wydał 58.643 potwierdzonych formularzy E-101 (A-1), blisko 12% więcej niż w pierwszym półroczu 2009 r. (52.590).

W tabeli na następnej stronie przedstawiono liczbę formularzy poświadczonych przez ZUS. Dla porównania ujęto dane za I półrocze 2008, 2009 i 2010 r.

Wykres 2: Liczba formularzy E – 101 wydanych przez ZUS w latach 2005 - 2009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

Tabela 1: Liczba formularzy E-101 wydanych przez ZUS w I półroczu w latach 2008-2010 r.

Lp	Nazwa kraju	styczeń-czerwiec 2008 r.			styczeń-czerwiec 2009 r.			styczeń-czerwiec 2010 r.		
		Dla pracowników	Dla osób prowadzących działalność na własny rachunek	Razem	Dla pracowników	Dla osób prowadzących działalność na własny rachunek	Razem	Dla pracowników	Dla osób prowadzących działalność na własny rachunek	Razem
1	Austria	1452	84	1536	1635	113	1748	1984	192	2176
2	Belgia	10110	797	10907	8572	845	9417	8457	1202	9659
3	Bułgaria	167	1	168	793	3	796	746	15	761
4	Cypr	2		2	7	2	9	109	1	110
5	Czechy	878	17	895	625	26	651	1475	52	1527
6	Dania	2778	244	3022	1316	93	1409	1249	119	1368
7	Estonia	200	1	201	26		26	292	3	295
8	Finlandia	1834	168	2002	1490	143	1633	1415	128	1543
9	Francja	16014	585	16599	11226	592	11818	10753	619	11372
10	Grecja	86	2	88	28	22	50	289	9	298
11	Hiszpania	2163	27	2190	1556	34	1590	1038	60	1098
12	Holandia	8265	549	8814	6480	494	6974	7434	559	7993
13	Irlandia	450	12	462	194	4	198	568	14	582
14	Litwa	874	13	887	528	8	536	454	13	467
15	Luksemburg	429	2	431	474	9	483	911	12	923
16	Łotwa	134		134	22		22	441	4	445
17	Malta	4	1	5				122	1	123
18	Niemcy	55304	4134	59438	48330	4260	52590	54137	4506	58643
19	Portugalia	97	5	102	143	3	146	247	12	259
20	Rumunia	268		268	283	3	286	398	4	402
21	Słowacja	250	13	263	369	12	381	1084	30	1114
22	Słowenia	123	2	125	180	1	181	505	7	512
23	Szwajcaria	547	3	550	398	38	436	1028	65	1093
24	Szwecja	3836	454	4290	3265	411	3676	2603	486	3089
25	Węgry	176	1	177	149	5	154	500	17	517
26	Wielka Brytania	1922	110	2032	1916	288	2204	2275	100	2375
27	Włochy	1738	58	1796	1467	43	1510	1821	79	1900
28	Islandia	44		44	6	15	21	28		28
29	Lichtenstein			0			0	51		51
30	Norwegia	3795	266	4061	2696	616	3312	2139	365	2504
31	wszystkie kraje art. 14.2b Rozporządzenia 1408/71	1605	67	1672	1754	68	1822	9016	158	9174
32	Razem	115545	7616	123161	95928	8151	104079	113569	8832	122401

Źródło: dane ZUS

Austria

Z danych Urzędu ds. Zatrudnienia (AMS) wynika, że do końca sierpnia br. obywatelom Polski wydano 12.034 zezwolenia na pracę, co stanowi 16,5% zezwoleń wydanych ogółem cudzoziemcom (72.853). W 2009 r. obywatelom Polski wydano łącznie 15.620 tego typu zezwoleń. AMS wskazuje w tym kontekście, że na przestrzeni ostatnich lat (tj. od momentu rozszerzenia UE w maju 2004 r. do chwili obecnej) liczba pracowników z Polski notuje stały wzrost.

W ramach rozporządzenia dot. dopuszczenia do rynku pracy fachowców w 67 zawodach (obowiązującego od 2008 r.) w okresie od stycznia do końca sierpnia br. polskim obywatelom wydano 48 stosownych pozwoleń na pracę, co stanowi 9% pozwoleń wydanych ogółem cudzoziemcom (532). W roku ubiegłym obywatelom Polski ogółem wydano 72 pozwolenia.

Z danych AMS wynika, że w okresie od stycznia do sierpnia 2010 r. obywatelom Polski wystawiono 8 pozwoleń na zatrudnienie na podstawie oddelegowania pracowników (*Entsendebewilligung*), co stanowi 1% ogółu pozwoleń wydanych w tym czasie cudzoziemcom (767). W 2009 r. ogółem obywatelom Polski wydano łącznie 29 takich pozwoleń. W okresie od stycznia do sierpnia br. wystawiono natomiast 1.139 tzw. unijnych potwierdzeń uzyskania swobodnego dostępu do rynku pracy (*EU-Freizügigkeitsbestätigung*), co stanowi 20,1% ogółu potwierdzeń wydanych w tym czasie cudzoziemcom (5.483). W 2009 r. obywatelom Polski wydano 2.256 potwierdzeń. W analogicznym okresie wydano także 555 unijnych potwierdzeń uzyskania swobodnego dostępu do rynku pracy dla członków rodziny (*EU-Freizügigkeitsbestätigung für Familienangehörige*), co stanowi 27% ogółu analogicznych potwierdzeń wydanych w tym czasie cudzoziemcom (2002). Do końca sierpnia br. obywatelom polskim wydano także 19 tzw. wstępnych zezwoleń na podjęcie pracy (*vorläufige Berechtigungen*), co stanowi 6 % ogółu wstępnych zezwoleń wydanych w tym czasie cudzoziemcom (309).

Belgia

Według najnowszych danych belgijskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w tutejszych gminach zarejestrowanych jest około 48.000 obywateli polskich. W porównaniu z danymi z końca maja 2009 (38.603) jest ich niemal 9.500 więcej.

Najczęściej wybieranym przez polskich pracowników obszarem działalności jest budownictwo. W Belgii istnieje duże zapotrzebowanie na usługi świadczone przez Polaków, którzy cieszą się opinią dobrych fachowców. W perspektywie najbliższych lat wydaje się, że również w tym sektorze popyt na usługi polskich pracowników oraz coraz liczniejszych firm będzie rósł. Związane jest to głównie z działaniami władz regionalnych promującymi dopłaty do energooszczędnych inwestycji budowlanych, jak również z prawdopodobnym utrzymaniem przez rząd federalny zredukowanej do 6% stawki VAT (aktualnie ustanowionej na tym poziomie do końca bieżącego roku) w budownictwie. Zaznaczyć jednak należy, iż aktualny kryzys polityczny w Belgii, gdzie urzędujący tzw. rząd do spraw bieżących nie może podejmować żadnych nowych inicjatyw mających konsekwencje budżetowe, może mieć wpływ na nieprzedłużenie wyżej wymienionego środka fiskalnego, a w konsekwencji – przed czym przestrzegają belgijskie organizacje pracodawców – na spadek popytu w sektorze.

Ciągle utrzymuje się wśród polskich obywateli zjawisko pracy nielegalnej – nieopodatkowanej i niezgłoszonej do ubezpieczenia społecznego. Wpisuje się ono w ogólny kontekst belgijskiego rynku pracy (w szczególności w charakterystykę Regionu Stołecznego Brukseli, gdzie oficjalna stopa bezrobocia waha się wokół 20%). Istnienie problemu oraz intencje władz dotyczące ograniczenia tego rodzaju nieprawidłowości potwierdza perspektywa budżetowa rządu federalnego na lata 2010-2011, w której wzmożona walka z oszustwami socjalnymi wymieniana była jako jedno ze źródeł dodatkowych wpływów do kasy państwa.

Bułgaria

Liczba Polaków zatrudnionych w tym kraju jest znikoma. Podstawową przyczyną braku zainteresowania pracą w Bułgarii jest relatywnie niski poziom wynagrodzeń – przeciętna płaca stanowi tu obecnie równowartość 320 euro. O niewielkiej atrakcyjności tego rynku pracy świadczy niewielka liczba zezwoleń na zatrudnienie obcokrajowców z krajów trzecich. W połowie ubiegłego roku takich zezwoleń było jedynie 812.

Świadczenie usług przez polskie firmy na terenie Bułgarii pozostaje zjawiskiem o bardzo niewielkiej skali. Jest to spowodowane słabym zainteresowaniem ze strony bułgarskich podmiotów usługami świadczonymi przez firmy zagraniczne, które z reguły są niekonkurencyjne cenowo lub eliminowane z rynku poprzez stosowanie nieuczciwych praktyk. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym popyt na usługi świadczone przez firmy zagraniczne jest trwający tu od końca 2008 roku kryzys ekonomiczny. Jedną z jego konsekwencji jest wzrost bezrobocia do poziomu 10% - o ok. 4 punkty procentowe w ciągu ostatnich 2 lat. Stosunkowo nieliczne przypadki świadczenia pracy przez polskich obywateli w Bułgarii wiążą się z działalnością polskich spółek na terenie Bułgarii, m.in. wykonujących w charakterze podwykonawców jednorazowe zlecenia na prace remontowe czy montażowe w przedsiębiorstwach energetycznych i kombinatach chemicznych. W roku bieżącym przy tego rodzaju pracach było zatrudnionych przeciętnie ok. 300 obywateli polskich, oddelegowanych przez firmy z Polski. Dobra opinia na ich temat i stale przedłużane terminy kontraktów ze zlecającymi pozwalają prognozować, że energetyka, a także wytwarzanie konstrukcji stalowych są dziedzinami, w których polskie firmy mogą liczyć na dalsze zlecenia. Innym perspektywicznym obszarem jest wytwarzanie elementów dla budownictwa i usługi związane z rozwojem infrastruktury drogowej i komunalnej. Można oczekiwać, że wychodzeniu Bułgarii z recesji będzie towarzyszyć poprawa sytuacji na miejscowym rynku pracy i szybko rosnący popyt na usługi specjalistyczne. Zapowiadana przez obecny rząd walka z korupcją i praktykami niełojalnej konkurencji powinny ułatwić firmom zagranicznym dostęp do miejscowego rynku.

Cypr

Z informacji udostępnianych przez cypryjskie Ministerstwo Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (sierpień 2010 r.) w Republice Cypryjskiej oficjalnie zatrudnionych było 3.032 pracowników z Polski. Jest to grupa stanowiąca około 5,6% wszystkich zatrudnionych pracowników z krajów UE i EOG. Należy zaznaczyć, że jest to o 571 (15 %) pracowników mniej, niż w tym samym okresie 2009 roku. Osoby te zawarły umowę o pracę oraz są objęte systemem opieki socjalnej i zdrowotnej, zgodnie z ustawodawstwem cypryjskim. Obywatele

Polscy są najczęściej zatrudniani w sektorze usług budowlanych (ponad 20% zarejestrowanych pracowników), w sektorze usług handlowych (ok. 18% zarejestrowanych pracowników), sektorze hotelowym, w przemyśle. Do powyższych liczb należy dodać jeszcze pracowników sezonowych, których w okresie sezonu turystycznego, tj. od maja do października, może przebywać nawet 2 tysiące osób. Pracownicy sezonowi to najczęściej osoby zatrudnione w sektorze turystycznym w miejscowościach wypoczynkowych, takich jak Protaras, Ayia Napa, Limasol, Pafos i Larnaka.

Brak jest natomiast jakichkolwiek danych dotyczących pracowników delegowanych z Polski w ramach transgranicznego świadczenia usług.

Ambasada RP w Nikozji szacuje, iż w Republice Cypryjskiej przebywa około 2 tysięcy osób zatrudnionych bez pisemnej umowy o pracę, które nie posiadają również ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego.

Czechy

Ilość legalnie przebywających cudzoziemców na terenie Republiki Czeskiej (RCz) maleje od końca 2008 r. i na koniec sierpnia br. wyniosła 218.790 osób (spadek o 27.018 od sierpnia 2009 r.).

Dość dokładne dane, uzyskiwane dzięki systemowi monitoringu zatrudnienia cudzoziemców, potwierdzają dominującą pozycję na rynku czeskim głównie pracowników ze Słowacji i Ukrainy (w końcu sierpnia 2010 r. odpowiednio 100.492 i 46.842 osoby). Polscy pracownicy, podobnie jak w poprzednich latach, plasowali się na trzecim miejscu wśród wszystkich cudzoziemców zatrudnionych w RCz (19.100 osób).

W przypadku Polaków od kilku lat utrzymuje się podobny poziom ich zatrudnienia w RCz z tendencją malejącą. W sierpniu 2010 r. nastąpił spadek ich liczby w stosunku do sierpnia 2009 r. o 374 osoby.

Najwięcej Polaków uzyskało zatrudnienie w przemyśle przetwórczym, wydobywczym, budownictwie, w działalności naukowo-badawczej oraz w handlu. W porównaniu do czerwca 2009 r. znacząco wzrosło zatrudnienie Polaków w zakresie administrowania i działalności wspierającej obywateli, w obsłudze na rynku nieruchomości, w sektorze informacji i komunikacji, w górnictwie i sektorze wydobywczym, a także w transporcie i gospodarce magazynowej. Zmalało natomiast zatrudnienie w działalności naukowo-badawczej oraz w przemyśle.

W związku z trudnościami w uzyskiwaniu pozwoleń na pracę w RCz zwiększyła się ilość obcokrajowców rejestrujących działalność gospodarczą. Według statystyk Ministerstwa Przemysłu i Handlu działalność gospodarczą w RCz prowadzi 89.500 obcokrajowców (wzrost o 6 tys. w stosunku do 2009 r.), Pozwolenie na prowadzenie działalności pozwala na wykonywanie pracy w sposób legalny. Pozwolenie na prowadzenie działalności posiada 1.450 Polaków (ostatnie dane dotyczą stanu na koniec 2009 r.).

Dania

Od początku kryzysu finansowego w drugiej połowie 2008 r. miał w Danii miejsce poważny spadek liczby pracowników zagranicznych. Przyczyną było znaczne obniżenie aktywności we wszystkich niemal dziedzinach gospodarki, najbardziej widocznego szczególnie w sektorze budownictwa i usług remontowo-budowlanych. Wg statystyk w I półroczu 2010 r. polskich pracowników było 14.678, co stanowi 52,8% wszystkich pracowników z nowych krajów członkowskich UE.

Przeważająca większość pracowników z Polski znalazła zatrudnienie w usługach i budownictwie. Z uwagi na prognozy zapowiadające w br. bardzo słaby wzrost gospodarczy (do 1%) i dalszy spadek inwestycji (do 5%), a z drugiej strony z uwagi na przewidywany w tym kraju wzrost bezrobocia do 5% w 2010 r. w większości sektorów, w kolejnych miesiącach nie oczekuje się zwiększenia zatrudnienia i łączącego się z tym większego napływu zagranicznej siły roboczej.

Poniższa tabela przedstawia napływ do Danii zagranicznej siły roboczej z Polski i z pozostałych nowych krajów członkowskich UE oraz udział procentowy obywateli RP w liczbie wszystkich pracowników przybyłych z nowych krajów członkowskich UE w latach 2008-2010 (na podst. danych duńskiej Agencji Rynku Pracy z 07.10.2010 r.).

Tabela 2: Napływ do Danii zagranicznej siły roboczej

Okres	Liczba obywateli RP łącznie	Liczba obywateli nowych krajów członkowskich UE (łącznie z Polską)	Udział ob. RP w liczbie pracowników z nowych krajów członkowskich UE
2008	20.011	29.843	67,0%
2009	10.932	18.608	58,7%
2010	7.756	14.678	52,8%
W tym pracownicy delegowani⁷			
2008	173	208	83,1%
2009	485	594	81,6%
2010	313	431	72,6%

Źródło: Duńska Agencja Rynku Pracy październik 2010 r.

Przeważająca większość polskich przedsiębiorstw delegujących pracowników do pracy w Danii od kilku lat świadczy usługi przede wszystkim w sektorze budownictwa, rolnictwa i ogrodnictwa oraz w przemyśle. Większość polskich przedsiębiorstw świadczących usługi w zakresie prac budowlanych i remontowych podejmuje pracę w charakterze podwykonawców większych duńskich firm budowlanych.

⁷ Przepisy duńskie wymagają od obywateli obcych zgłaszania władzom (Duńskiej Agencji Handlu i Przedsiębiorstw) faktu delegowania do pracy w Danii, z wyjątkiem delegowania w ramach dostawy urządzeń lub instalacji technicznych na okresy krótsze, tj. do 8 dni kalendarzowych. Ten wyjątek nie obowiązuje pracowników polskich delegowanych w ramach branży budowlanej i ziemnej, którzy mają obowiązek zgłaszania faktu delegowania niezależnie od długości jego okresu, nawet kiedy celem delegowania jest dostawa urządzeń lub instalacji technicznych. W związku z powyższym statystyki nie uwzględniają zjawiska delegowania pracowników na okresy do 8 dni.

Prezentowane dane potwierdzają znaczny spadek w napływie polskiej siły roboczej do Danii w 2010 r. w porównaniu z latami poprzednimi. Zmiany są efektem trudności w znalezieniu pracy przez obywateli polskich, spowodowanych przedłużającym się w Danii kryzysem gospodarczym.

Estonia

Według ostatnio przekazanych danych, w styczniu 2010 r. w Estonii zamieszkiwało 245 Polaków z prawem stałego lub tymczasowego pobytu. Z prawa pobytu tymczasowego korzystało około 180 osób, w większości osoby zatrudnione w Estonii, w tym pracownicy budowlani (30 osób), studenci (10-15 osób) i osoby delegowane do pracy przez firmy zagraniczne (10-15 osób).

Finlandia

W ostatnim roku szacowana liczba pracowników z Polski wahała się w granicach 2.000 osób. Oznacza to znaczny spadek w porównaniu z sytuacją sprzed trzech lat. W dużej mierze jest to wynik recesji szczególnie w budownictwie. Większość pracowników z Polski zatrudniona jest na terenie budowy elektrowni atomowej w Olkiluoto. Finlandia jako rynek pracy atrakcyjna jest szczególnie dla specjalistów z branży komputerowej (programiści, specjaliści obsługi sieci komputerowych).

Zdecydowana większość pracowników z Polski stanowią pracownicy delegowani na okres kilku miesięcy. Część z nich zatrudniana jest przez firmy pośredniczące lub podwykonawcze. Zatrudnienie znajdują pracownicy sezonowi do zbioru owoców ogrodowych i leśnych.

Polscy pracownicy mają możliwość uzyskania konsultacji i opieki prawnej ze strony związków zawodowych, nawet jeżeli formalnie nie są ich członkami. W razie potrzeby Polacy mogą uzyskać pomoc również w okręgowych inspekcjach pracy, które monitorują warunki pracy cudzoziemców.

Wszystkie te inicjatywy są bardzo przydatne, gdyż dużym problemem jest nieznanostwo nie tylko języka fińskiego, ale także angielskiego, którym można porozumieć się w większości instytucji. Taka bariera językowa, powoduje, że coraz trudniej jest polskiemu pracownikowi znaleźć pracę. Przy większej liczbie Polaków zatrudnianych w jednej firmie pracodawca zapewnia opiekuna grup/tłumacza, który pomaga w załatwieniu niezbędnych formalności.

Francja

Od obywateli państw członkowskich UE nie wymaga się też rejestracji pobytu, tak więc brak jest danych o liczbie obywateli polskich przebywających we Francji. Dane za rok 2008 są ostatnimi, którymi dysponuje administracja francuska. Pod koniec 2009 r. miały być natomiast dostępne wyniki spisu ludności (wg stanu na 2006 r.), na podstawie którego można liczbę imigrantów przebywających na terenie Francji, nadal jednak nie są dostępne.

Według danych Ambasady RP we Francji, w dalszym ciągu utrzymuje się zainteresowanie podmiotów francuskich pozyskiwaniem pracowników z branży budowlanej (prace

remontowo-budowlane), gastronomiczno-hotelarskiej (kucharze, kelnerzy, pokojówki), rolno-spożywczej (specjaliści od upraw i hodowli), specjalistów z branży IT, kierowców samochodów ciężarowych oraz sekretarek. W ostatnim czasie odnotowano stosunkowo mniejsze zainteresowanie zatrudnianiem osób z branży medycznej.

Grecja

Polscy emigranci znajdują się w pierwszej dziesiątce największych grup narodowościowych w Grecji. Według danych greckiego urzędu statystycznego liczba Polaków w Grecji w roku 2008 zwiększyła się o 70% w porównaniu z rokiem 2001 r. Większość Polaków to osoby w przedziale wiekowym 15-64 lat. Około 28,5% stanowią dzieci poniżej 14 roku życia, co świadczy o „rodzinnym” charakterze migracji i planowaniem długoterminowego pobytu. Większość Polaków w Grecji zamieszkuje obszar wokół Aten, w tzw. Województwie Attyka.

Polacy zatrudnieni są głównie w branży przemysłu budowlanego, przy pracach w greckich gospodarstwach domowych, w opiece nad dziećmi i osobami starszymi. Znaczna grupa Polaków prowadzi własne drobne przedsiębiorstwa (przeważnie rodzinne), np. firmy sprzątające, restauracje, kawiarnie, bary, sklepy z prasą i polskimi produktami, agencje turystyczne, zakłady fryzjerskie, usługi budowlane, punkty naprawy drobnego sprzętu AGD.

Do końca czerwca 2008 r. zarejestrowano pobyt 20.059 Polaków, z czego oficjalnie zatrudnionych było 10.986, a zarejestrowanych jako bezrobotnych 236 osób. W ocenie Ambasady liczba osób przebywających w Grecji wynosi jednak 30-35 tys. Polaków. Odsetek osób bezrobotnych wśród Polonii jest niski i wynosi nie więcej niż 2,6%. Od 2005 r. co roku około 1.000 obywateli polskich ubiega się o zalegalizowanie pobytu.

W ostatnim półroczu dała się zauważyć tendencja do wyjazdów Polaków z Grecji. Mniejsza ilość wykonywanych przez czynności konsularnych wykonywanych przez polską placówkę w Atenach, a także mniejsza liczba polskich dzieci uczęszczających do Polskiej Szkoły w Atenach w 2009 r. mogą świadczyć o zmniejszeniu się liczby obywateli polskich zamieszkujących i pracujących w Grecji. Dane liczbowe nie są znane, ale wydaje się, że nie jest to ruch masowy.

Hiszpania

Według danych statystycznych Ministerstwa Pracy i Imigracji na dzień 30 czerwca br., Polska znajduje się wśród 15 państw o najwyższym odsetku emigrantów na rynku hiszpańskim.

Liczba obywateli polskich zamieszkałych na terytorium Hiszpanii i legitymujących się kartą rezydenta wyniosła w omawianym okresie 85.726 osób., tj. o 464 osób mniej (0,54%) niż w marcu br. i o 588 osób mniej (0,68%) w porównaniu do grudnia 2009 r., przy czym wyższy był spadek w grupie mężczyzn – o 733 osoby (1,59%) w marcu br. i 1.015 osób (2,18%) w grudniu 2009 r., niż w grupie kobiet – o 269 osób (0,67%) w marcu br. i 456 osób (1,15%) w stosunku do danych z grudnia 2009 r.

Średnia wieku emigrantów polskich do Hiszpanii wynosi 33,1 lat. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w przedziale od 16 do 64 roku życia – 77.316 osób (90,19%), a następnie

grupa w przedziale 0-15 – 7.977 osób (9,31%). Osoby powyżej 65 roku życia to 433 obywateli (0,59%).

Według danych statystycznych hiszpańskiego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w miesiącu sierpniu br. liczba zarejestrowanych i płacących składki ubezpieczeniowe Polaków wyniosła 28.816 tys., z czego 19.715 tys. osób zatrudnionych na zasadach ogólnych, 2.980 prowadzących własną działalność gospodarczą, 4.301 zatrudnionych w rolnictwie, 1.433 zatrudnionych w gospodarstwach domowych, 368 w górnictwie i 20 w sektorze morskim.

Holandia

Na dzień 1 stycznia 2010 r. liczba ludności⁸ Królestwa Niderlandów (KN) z obywatelstwem polskim wynosiła 77.178 osób i stanowiła 0,47% całości ludności KN (wzrost o 0,05 p.p. w stosunku do ubiegłego roku). Nastąpił więc znaczący spadek dynamiki przyrostu ludności KN z pochodzeniem polskim – w 2009 r. wynosiła ona 12%, w 2008 r. – 17%, w okresie 2000-2010 średnio 10% rocznie, a w okresie 2004-2010 średnio 13% rocznie.

W roku 2008 odnotowano wzrost liczby ludności polskiej o ok. 10 tys. osób, w 2009 r o 8.334 os. w stosunku do ubiegłego roku.

W 2009 r. liczba polskiej migracji netto (po korekcie administracyjnej)⁹ w KN wyniosła: 6.974 osób (spadek o 2.058 osób w stosunku do roku wcześniejszego). Dynamika wzrostu polskiej migracji netto (po korekcie administracyjnej) w KN w 2009 r. wyniosła -23% (+33% w 2008 r.). Dynamika ta w okresie 2000-2009 wynosiła średnio 43% rocznie, a w okresie 2004-2009 wynosiła średnio 49% rocznie.

Liczba zarejestrowanych w 2009 r. imigrantów z Polski¹⁰ w KN wyniosła: 13.231 osób (spadek o 830 osób w stosunku do 2008 r.) i stanowiła ok. 9% całości imigracji do KN (spadek o 0,9 p.p. w stosunku do 2008 r.). Dynamika wzrostu liczby imigrantów z Polski w KN w 2009 r. wyniosła -6% (+37% w 2008 r.). Dynamika ta w okresie 2000-2009 wynosiła średnio 32% rocznie, w okresie 2004-2009 wynosiła średnio 40% rocznie.

Polscy pracownicy najczęściej zatrudniani są poprzez agencje pracy tymczasowej. Szacuje się, że polscy pracownicy tymczasowi w KN stanowią grupę ok. 50-60 tys. osób rocznie. W okresie lipiec-wrzesień (prace sezonowe w rolnictwie) grupa ta zwiększa się o około 20% (tj. ok. 10-15 tys. osób).

Zdecydowana większość (ok. 60%) pracowników zatrudnianych przez agencje pracy tymczasowej pozostaje w KN przez okres krótszy niż 4 miesiące. Natomiast większość pracowników powraca po pewnym czasie do KN na ponowny krótkookresowy kontrakt. Jedynie 3% zatrudnionych pracuje w KN dłużej niż rok.

Pracownicy tymczasowi są grupą, która w okresie spowolnienia gospodarczego podlega redukcji w pierwszej kolejności. Z drugiej strony polscy pracownicy tymczasowi są zatrudnieni w branżach mało popularnych wśród pracowników niderlandzkich (tj. rolnictwo,

⁸ Osoby, które planują pobyt na terenie KN dłuższy niż cztery miesiące w okresie kolejnych sześciu miesięcy i są zarejestrowane w niderlandzkim urzędzie gminnym.

⁹ Imigracja minus emigracja po korekcie administracyjnej.

¹⁰ Imigrant – jest to osoba, która planuje pobyt na terenie KN dłuższy niż cztery miesiące w okresie kolejnych sześciu miesięcy i zarejestrowała się w niderlandzkim urzędzie gminnym.

ogrodnictwo, sektor mięsny) i należy zakładać, że poziom zatrudnienia Polaków w tych sektorach nie będzie ulegał istotnym zmianom.

Polacy pracujący w KN ogółem (zarejestrowana w KN ludność z pochodzeniem polskim w wieku produkcyjnym + pracownicy tymczasowi) stanowią grupę ok. 100-120 tys. osób średnio rocznie.

Zasady prowadzenia działalności gospodarczej w KN dla obcokrajowców są takie same jak dla obywateli KN. Nie jest wymagane uzyskiwanie pozwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, za wyjątkiem branż, w których produkcja lub usługi niosą za sobą ryzyko dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników i konsumentów. Zaliczają się do nich firmy o profilu: budowlanym, instalacyjnym, elektrotechnicznym, transportowym, przetwórstwa chemicznego oraz spożywczym.

Wśród Polaków popularne jest prowadzenie samodzielnej działalności gospodarczej w KN (w formie tzw. firmy jednoosobowej – Zelfstandigen Zonder Personeel, ZZP). Na dzień 1 stycznia 2010 r. w KN było 6.300 firm zarejestrowanych przez osoby urodzone w Polsce (7.711 firm w 2009 r.); są to głównie firmy jednoosobowe.

Około 70% firm otwieranych przez Polaków działa w branży budowlanej. Drugą branżą, pod względem ilości założonych firm, w której aktywnie działają polskie przedsiębiorstwa jednoosobowe, jest rolnictwo (7%).

Zniesienie obowiązku notyfikowania przez przedsiębiorstwa polskie faktu świadczenia usług transgranicznych w KN ograniczyło możliwość monitorowania wielkości tego zjawiska w KN. Od kilku lat zauważalnie rosła aktywność polskich przedsiębiorców na rynku niderlandzkim, co spowodowane było dobrą sytuacją gospodarczą w KN, relatywnie wysokimi cenami usług oraz stosunkowo niewielką odległością od Polski.

Zdecydowana większość usług (ponad 80%) dostarczanych przez firmy polskie świadczona jest w branży budowlanej (w szczególności budownictwo mieszkaniowe i lądowe, w tym usługi instalacyjne w pracach budowlano-montażowych przemysłu petrochemicznego oraz budownictwo przemysłowe i użytkowe).

Innymi ważniejszymi branżami są usługi logistyczne (transportowe), przemysł metalowy (montaż konstrukcji metalowych, stalowych, aluminiowych), przemysł stoczniowy (prace przy montażu statków) oraz przemysł energetyczny.

Polskie firmy coraz częściej świadczą usługi transgraniczne jako podwykonawcy w wielu dziedzinach produkcyjnych. Firmy polskie na ogół są podwykonawcami dla firm niemieckich, szwajcarskich i włoskich w dziedzinie budownictwa lądowego, mieszkalnictwa, przemysłu stoczniowego, energetycznego i chemicznego. Część firm, które delegują do prac pracowników z Polski, to firmy duże, również i te notowane na giełdzie, ale przeważająca grupa to firmy średnie i mniejsze.

Mimo występowania szeregu nieprawidłowości towarzyszących procesowi zatrudniania obywateli polskich, coraz więcej Polaków pragnie pozostać w Królestwie Niderlandów na stałe. Rośnie zainteresowanie kursami języka i kultury niderlandzkiej. Zmienia się profil osób deklarujących chęć pozostania – coraz częściej są to ludzie przed 30-tym rokiem życia ze średnim lub wyższym wykształceniem.

Irlandia

Szacowana liczba obywateli polskich, przebywających w celach zarobkowych na terytorium Republiki Irlandii to ok. 200 tysięcy. Są to jednak dane orientacyjne i kalkulowane na podstawie wydanych numerów PPS (Personal Public Service – odpowiednik polskich numerów NIP i PESEL). Z przeprowadzonych co kwartał badań Central Statistic Office (CSO – Centralnego Biura Statystycznego) wynika, że zmniejsza się tempo napływu Polaków do Irlandii, co potwierdza liczba wydanych numerów PPS (dane o liczbie nadanych numerów PPS pokazuje tabela 3).

Tabela 3: Numery PPS nadane polskim obywatelom w latach 2004 – sierpień 2010:

Rok	Liczba PPS	
2004	27,295	
2005	64,731	
2006	93,787	
2007	79,816	
2008	42,553	
2009	13,794	
2010 – styczeń	583	Razem: 6,208
2010 – luty	579	
2010 – marzec	653	
2010 – kwiecień	554	
2010 – maj	792	
2010 – czerwiec	981	
2010 – lipiec	1244	
2010 – sierpień	822	

Źródło: Department of Social Protection – na dzień 4 października 2010 r. nie zamieszczono jeszcze danych dot. września 2010 r.

Powyzsze statystyki to jedynie dane szacunkowe, gdyż numery PPS nadawane są także pracownikom sezonowym, którzy pracują w Irlandii zaledwie kilka miesięcy. Istnieje również grupa osób (wg oceny Wydziału Konsularnego niewielka), która podjęła zatrudnienie na terytorium Republiki Irlandii bez posiadania numeru PPS, zatem wykonuje tę pracę w sposób nierejestrowany.

Polacy nadal są najliczniejszą grupą migracji zarobkowej w Irlandii. Pod względem zachowań na rynku pracy nie odbiegają znacznie od innych grup imigrantów: większość z nich pomimo wysokich kwalifikacji wykonuje wymagające niższych kwalifikacji, co za tym idzie mniej płatne prace. Powszechna jest jednak opinia, iż Polacy to odpowiedzialni i sumienni fachowcy, którym bardzo zależy na pracy. Jednak gdy rozpoczął się kryzys gospodarczy, imigranci, w tym także Polacy, w pierwszej kolejności doświadczyli zwolnień, dlatego stopa bezrobocia wśród naszych rodaków jest także nieco wyższa niż wśród Irlandczyków. Wynika to głównie z zasady, iż najpierw zwalniane są osoby z najkrótszym stażem, a to właśnie najczęściej imigranci zostali zatrudniani jako ostatni. Stopa utraty zatrudnienia przewyższa stopę wyjazdów, co oznacza, że znaczna część Polaków pozostaje w Irlandii pobierając zasiłek lub zapomogę dla poszukujących pracy (Jobseeker's Benefit lub Allowance) lub inne zasiłki. W ocenie specjalistów nt. rynku pracy, starają się oni przeczekać obecną recesję gospodarczą w nadziei na powrót do pracy. Poziom bezrobocia w Irlandii ciągle rośnie i według ekspertów zacznie spadać po osiągnięciu 14%.

W odniesieniu do pracowników delegowanych brak jest informacji na temat liczby delegowanych pracowników. Najczęściej zdarza się, że polskie firmy wygrywając przetarg w Irlandii przechodzą na irlandzki system wynagrodzeń. Spowodowane jest to tym, że irlandzki Urząd Skarbowy (Revenue Office) od 1 stycznia 2006 roku wprowadził w sposób już bardzo jednoznaczny obowiązek przejścia wszystkich osób zatrudnionych w Irlandii na okres powyżej 2 miesięcy na irlandzki system wynagrodzeń (Irish payroll), co nie oznacza konieczności zarejestrowania działalności gospodarczej w Irlandii. Należy zarejestrować się w irlandzkim Urzędzie Skarbowym jako pracodawca lub wystąpić z wnioskiem do tego urzędu o zwolnienie z rejestracji jako pracodawca. Przepisy rejestracyjne nie są przejrzyste w związku z czym rekomendowane jest zasięgnięcie wcześniejszej porady w biurze księgowym. Irlandzka interpretacja przepisów Dyrektywy 96/71/EC, jest bowiem mniej więcej taka, że kraj przyjmujący może rozciągnąć na pracowników przyjezdnych swoje przepisy w zakresie prawa pracy, ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Wydział Konsularny Ambasady RP w Dublinie sporadycznie otrzymuje sygnały o łamaniu praw pracowniczych przez pracodawców w Irlandii. W przypadkach, kiedy do Konsulatu zgłaszają się osoby, które uważają, że ich prawa zostały naruszone, kontaktuje się je ze związkami zawodowymi, Inspektorem Pracy (NERA – National Employment Rights Authority) lub Trybunałem ds. Równości (The Equality Tribunal). Największy i najaktywniej działający Związek Zawodowy SIPTU zatrudnia polskiego pracownika, zatem kontakt obywateli polskich ze związkami jest zdecydowanie łatwiejszy. Działania związków zawodowych są na ogół skuteczne, są one w stanie wyegzekwować należne płatności na rzecz poszkodowanych. Natomiast w NERA pracuje obecnie sześciu inspektorów posługujących się językiem polskim. Przypadków łamania tych praw ze względu na pochodzenie nasz urząd konsularny nie odnotował.

Islandia

Według oficjalnych danych Islandzkiego Urzędu Statystycznego na Islandii przebywa oficjalnie ok. 9.500 obywateli polskich. Dodatkową grupę stanowią osoby które posiadają również obywatelstwo islandzkie, a tych według szacunków placówki jest ok. 1.000. Znakomita większość tych osób pracuje lub jest zarejestrowana jako bezrobotni aktywnie poszukujący pracy. Tylko niewielki odsetek osób nie jest przyporządkowany do żadnej z tych grup i są to głównie studenci bądź uczniowie szkół średnich. Według danych islandzkiego urzędu pracy w chwili obecnej jako bezrobotnych zarejestrowanych jest 1.173 obywateli polskich (dane na koniec sierpnia 2010 r.), którzy stanowili prawie 60% wszystkich bezrobotnych obcokrajowców. Znaczna liczba tych osób wcześniej znajdowała zatrudnienie w sektorze budowlanym. Ponad 40% osób w grupie bezrobotnych obcokrajowców stanowią osoby w wieku 25-34 lata, z czego znakomitą większość stanowią mężczyźni.

Według ocen islandzkiego urzędu pracy największym problemem jest fakt, iż wydłuża się statystyczny okres poszukiwania pracy na wyspie. Wcześniej, przed 2008 rokiem, osoba która straciła pracę, była w stanie w ciągu miesiąca podjąć inną. W tej chwili osoby poszukujące pracy przez ponad 6 miesięcy stanowią 34% wszystkich bezrobotnych.

W związku z sytuacją ekonomiczną Islandii wielu Polaków zdecydowało się na wyjazd z wyspy. Według oficjalnych danych statystycznych, które zostały opublikowane przed kilkoma dniami przez islandzki urząd statystyczny, na początku roku 2010 zarejestrowanych na wyspie było 9.583 obywateli polskich, co w odniesieniu do roku 2009 stanowi ponad 11% spadek (11.003).

Spadek wartości korony islandzkiej oraz trudności powstałe na miejscowym rynku pracy spowodowały, że utrzymanie pozostałej w Polsce rodziny przez osobę pracującą na Islandii stało się niemożliwe. Placówka obserwuje tendencję „łączenia rodzin”. Niektórzy obywatele polscy pracujący na wyspie sprowadzają tu swoje rodziny, ponieważ praca na tzw. „dwa domy” przestała być opłacalna. Nawet w przypadku utraty pracy zasiłek dla bezrobotnych i ew. pomoc socjalna pozwalają na skromne utrzymanie rodziny.

Obecnie, ze względu na sytuację gospodarczą, całkowicie zamarło zjawisko delegowania pracowników z Polski do Islandii.

Litwa

Na dzień 30 czerwca 2010 r. na Litwie mieszkało 556 obywateli polskich, spośród których w okresie styczeń-czerwiec na Litewskiej Gieldzie Pracy (urząd pracy) zarejestrowano 29 obywateli polskich. W tym samym okresie zatrudniło się 7 polskich obywateli: w sektorze budownictwa, produkcji urządzeń elektrycznych, sektorze produkcji metali oraz w administracji.

W Rejestrze Osób Prawnych figuruje:

- 15 osób prawnych, których jedynymi akcjonariuszami są obywatele polscy;
- 74 osoby prawne, których jedynymi akcjonariuszami są osoby prawne z siedzibą w Polsce;
- 4 przedsiębiorstwa indywidualne, których właścicielami są obywatele polscy;
- 1 spółka jawna, której członkami są obywatele polscy;
- 21 filie osób prawnych z siedzibą w Polsce;
- 17 przedstawicielstw osób prawnych z siedzibą w Polsce.

W związku z nadal utrzymującą się trudną sytuacją gospodarczą, szczególnie na rynku pracy, na którym stopa bezrobocia przekroczyła 18%, migracja zarobkowa obywateli polskich ma charakter znikomy. W dotychczas działających przedsiębiorstwach polskich zatrudnionych jest maksymalnie po kilku obywateli polskich na stanowiskach kierowniczych. Z uwagi na skutki wychodzenia z recesji (-15% PKB za 2009 r.), nie jest przewidywany wzrost popytu na usługi polskich firm na Litwie. Z usług polskich firm korzystają często obywatele litewscy dokonujący zakupów w Polsce.

Luksemburg

Zgodnie z danymi uzyskanymi z luksemburskiego Ministerstwa Ubezpieczeń Społecznych liczba pracowników polskich zamieszkujących w Wielkim Księstwie Luksemburga zwiększyła się w ciągu ostatnich 10 lat pięciokrotnie, a liczba polskich pracowników transgranicznych dziesięciokrotnie. Jest to spowodowane dużymi różnicami czynszów mieszkań na niekorzyść Luksemburga. Widoczny jest również efekt przystąpienia Polski do Unii Europejskiej: o ile ogólna liczba polskich pracowników wzrosła o 84% w ciągu 5 lat w okresie między 2000 a 2005 rokiem, o tyle w ciągu następnych 4 lat wzrosła o ponad 200%. W pierwszym kwartale 2010 r. roku wzrost wynosił 18% w porównaniu z analogicznym okresem roku wcześniejszego.

Powyższe dane przedstawia tabela 4, zawierająca dane liczbowe polskich pracowników w Luksemburgu od 1995 r., zamieszkujących w Luksemburgu lub pracowników transgranicznych, według płci. Dane te nie uwzględniają pracowników sezonowych zatrudnionych latem w rolnictwie i winiarstwie.

Tabela 4: Zmiany w liczbie pracowników

Rezydencja	Płeć	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Wzrost % w porównaniu z 2000 r.
rezydenci	K	86	114	182	204	245	368	465	486	408 %
	M	118	132	242	290	365	579	807	1022	611 %
razem		204	246	424	494	610	947	1272	1508	517 %
nie-rezydenci	K	6	13	39	43	61	94	119	143	915 %
	M	6	11	35	46	68	124	143	166	1300 %
razem		12	24	74	89	129	218	262	309	1092 %
ogółem rezydenci i nie-rezydenci		216	270	498	583	739	1165	1534	1817	673 %
ogółem		wzrost % w porównaniu z 2000 r.		84 %						
		wzrost % w porównaniu z 2005 r.							265 %	
									wzrost % w porównaniu z 2009 r.	

W Luksemburgu działa około 70 polskich firm, głównie w branży budowlanej i pokrewnych, jak np. elektryka czy usługi dekararskie.

Inspekcja pracy nie zarejestrowała skarg odnośnie jakości świadczonych usług. Zdarzają się jednakże przypadki stosowania niższych wynagrodzeń i większej liczby godzin pracy niż w firmach luksemburskich, zmuszonych do przestrzegania wymogów luksemburskiego prawa pracy. Firmy luksemburskie uważają tego typu praktyki za nielojalną konkurencję lub wręcz dumping socjalny. Jak jednak wynika z informacji udzielonych przez Inspekcję Pracy, zdecydowana większość polskich firm oddelegowanych do Luksemburga spełnia wymogi formalne lub szybko dostosowuje się do rekomendacji inspektorów pracy.

Zdarzają się sporadycznie problemy wynikające z braku harmonizacji dyplomów lub kwalifikacji zawodowych pracowników polskich.

Łotwa

W pierwszej połowie 2010 r. Urząd ds. Obywatelstwa i Migracji zarejestrował przekraczający 3 miesiące pobyt 21 obywateli polskich, w tym 6 pracowników, 2 osób samozatrudnionych, 1 osoby świadczącej usługi, 8 studentów oraz 4 osób nienależących do wymienionych grup.

W porównaniu z pierwszym półroczem 2009 r., gdy ogółem zarejestrowano 28 obywateli polskich, ilość rejestracji nieznacznie zmniejszyła się.

Najbardziej zmniejszyła się liczba w grupie osób podejmujących pracę – z 11 zatrudnionych w I półroczu 2009 r. do 6 osób w I półroczu 2010 r.

Nierzadkim zjawiskiem jest praca w szarej strefie, bez spełnienia wymogów formalnych, co utrudnia statystyczne ujęcie migracji.

Większość polskich pracowników pracuje w Rydze i okolicach. Są oni zatrudniani przede wszystkim w budownictwie, rolnictwie, transporcie, przetwórstwie rybnym. W większości są to osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym. Z reguły przebywają na Łotwie bez rodzin.

Urząd ds. Obywatelstwa i Migracji nie posiada informacji dotyczących odbioru społecznego polskich usługodawców. W jego ocenie w związku z faktem obustronnych korzyści płynących z zatrudniania pracowników z Polski należy domniemywać, iż zarówno biznes, jak i społeczeństwo z uznaniem odnoszą się do tego zjawiska.

Malta

Według informacji otrzymanych Ambasady RP w Rzymie wynika, że nie odnotowano żadnych problemów dot. dostępu obywateli polskich do rynku pracy na Malcie ani przeszkód natury administracyjnej w eksporcie i we współpracy gospodarczej. Nie były podejmowane interwencje związane z opóźnieniami w płatnościach, ich brakiem, sprawy związane z prawem pracy czy dotyczące barier biurokratycznych związanych ze świadczeniem usług lub prowadzeniem działalności gospodarczej. Wynika to z faktu, że Malta nadal nie jest ważnym rynkiem pracy dla obywateli polskich oraz rynkiem zbytu dla polskich przedsiębiorców.

Tabela 5: Liczba Polaków zatrudnionych w poszczególnych branżach

Branża	Ogółem
[B] Rybołówstwo	4
[DB] Przemysł odzieżowy i tekstylny	1
[DE] Przemysł papierniczy; publishing and printing	1
[DG] Przemysł chemiczny	1
[DK] Przemysł maszynowy ; części (not elsewhere classified)	1
[DL] Przemysł elektryczny i urządzeń optycznych	2
[DM] Przemysł transportowy	1
[DN] Wytwarzanie n.e.c.	1
[F] Budownictwo	1
[G] Handel hurtowy i detaliczny	6
[H] Hotele i restauracje	48
[I] Transport, składowanie	6
[J] Pośrednictwo finansowe	3
[K] Nieruchomości, wynajem i działalność z tym związana	31
[L] Administracja publiczna i obrona; obowiązkowe ubezpieczenia społ.	1
[M] Edukacja	8
[N] Zdrowie i prace społeczne	10
[O] Inna działalność usługowa	47
Ogółem	173

Źródło: Labour Market Information Manager | Employment & Training Corporation

Z przedstawionej wyżej statystyki wynika, że największa liczba Polaków na Malcie zatrudniona jest w usługach oraz w branży hotelarskiej i restauracjach.

Statystyki maltańskie nie wyszczególniają grupy pracowników delegowanych w ogólnej liczbie Polaków zatrudnionych na Malcie. Udostępnione dane (za okres I-IX 2010 r.) dotyczą wszystkich Polaków zatrudnionych na Malcie, także na zasadzie samozatrudnienia.

Zważywszy, że polscy pracownicy delegowani pochodzą zazwyczaj z branży budownictwa, niekiedy transportu (na przykładzie Włoch), można domniemywać, że ich liczba na Malcie nie przekracza 54 osób, jeżeliby liczyć wszystkich zatrudnionych w tych branżach (transport, budownictwo oraz inna działalność usługowa).

Niemcy

Niemcy, kierując się potrzebami miejscowego rynku pracy, stopniowo liberalizują politykę zatrudniania cudzoziemców, zwłaszcza z nowych państw członkowskich UE. W ciągu ostatnich trzech lat wprowadzono regulacje dopuszczające wydawanie zezwoleń na pracę inżynierom wybranych specjalności, pomocom domowym w gospodarstwach domowych osób niedołączonych, absolwentom wyższych uczelni na zatrudnienie zgodne z ich kierunkiem studiów. Ponadto wydłużono dopuszczalny okres zatrudnienia pracownika sezonowego w roku kalendarzowym z 4 do 6 miesięcy. W bieżącym roku zezwolono cudzoziemcom wykonywać prace opiekuńcze bezpośrednio wobec osób niedołączonych; wcześniej wymagano kwalifikacji odpowiadających przygotowaniu zawodowemu pielęgniarce niemieckiej.

Tabela 6: Liczba zezwoleń na pracę dla obywateli polskich w poszczególnych kategoriach

	styczeń-czerwiec 2009 r	styczeń-czerwiec 2010 r
pracownicy sezonowi, w tym: 3350 w hotelarstwie i w gastronomii (3228 w 2009 r.)	136.020	133.450
pracownicy pomocniczy przy imprezach objazdowych	2.230	2.029
studenci na pracę w okresie ferii	2.757	2.550
pomoce domowe	588	1.140
tzw. pracownicy-goście (stażyści)	60	39

Udział obywateli polskich wśród zagranicznych pracowników zatrudnianych do prac sezonowych w Niemczech obniżył się z poziomu ok. 70 % do 61%. Na drugim miejscu są obywatele Rumunii z udziałem bliskim 34%.

Według ostatnich dostępnych danych, na koniec czerwca 2009 r. obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym w Niemczech objętych było 95.297 obywateli polskich, 8% więcej niż w roku 2008.

Według danych Federalnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, w Centralnym Rejestrze Cudzoziemców figurowało na dzień 30 czerwca 2009 r. 408.140 obywateli polskich (395.837 na koniec czerwca 2009 r.).

Z prowadzonego przez stronę niemiecką rejestru wydanych zezwoleń na pracę dla pracowników delegowanych z Polski do Niemiec do wykonania prac budowlanych w ramach polsko-niemieckiej umowy z 1990 r. o oddelegowaniu pracowników polskich przedsiębiorstw do realizacji umów o dzieło wynika, że w pierwszym półroczu 2010 r. na budowach w Niemczech pracowało średnio w każdym miesiącu 5.884 pracowników

delegowanych z Polski, o 8% więcej w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego (5.441). Wykorzystanie wyznaczonego przez stronę niemiecką kontyngentu osobomiesięcy na wykonywanie usług budowlanych pozostaje nadal na niskim poziomie wynoszącym 42%.

Obywatele polscy są również aktywni na niemieckim rynku pracy, prowadząc na miejscu samodzielną działalność zarobkową. Według danych Federalnego Związku Rzemiosła, w niemieckim rejestrze rzemieślniczym na dzień 31 grudnia 2009 r. było zarejestrowanych jako podmioty prowadzące działalność gospodarczą 28.100 obywateli polskich (na łączną liczbę 33.309 z nowych państw członkowskich), 6% więcej niż rok wcześniej (26.500).

W związku z wygaśnięciem rozwiązań przejściowych z dniem 30 kwietnia 2011 r. większość ekspertów niemieckich spodziewa się zwiększonego napływu pracowników polskich do RFN. W skrajnym przypadku mówi się nawet o 1 mln osób w latach 2011 – 2014. Z kolei według wstępnego rozeznania przeprowadzonego przez niemiecką regionalną kasę chorych AOK w porozumieniu z wybranymi oddziałami NFZ oraz wybranymi wojewódzkimi urzędami pracy, przede wszystkim w województwach Polski Zachodniej, można liczyć się z przyjazdem do RFN w tym okresie ok. 400-500 tysięcy polskich obywateli. Zakłada się, że znaczną część migrantów stanowić będą osoby niewykwalifikowane, pozostające bez pracy w Polsce, a dodatkowo zachęczone wyższymi wynagrodzeniami w Niemczech.

Zdaniem Ambasady RP w Berlinie realistyczna wielkość napływu pracowników z Polski do RFN w najbliższych latach wyniesie łącznie 300-400 tys. osób, przy czym największe nasilenie wyjazdów przypadnie na pierwsze miesiące po otwarciu rynku pracy. Skala tego napływu będzie również uzależniona od aktualnej sytuacji na niemieckim rynku pracy, w kontekście stopy bezrobocia oraz ilości nieobsadzonych etatów. Według najnowszych prognoz niemieckich instytutów ekonomicznych sytuacja na niemieckim rynku pracy będzie poprawiać się również w 2011 r. Przewiduje się, że stopa bezrobocia obniży się z poziomu 7,0 % w roku bieżącym, do 6,8% w roku przyszłym. Jednocześnie wzrośnie poziom zatrudnienia, z 39 mln do 40,4 mln osób.

Norwegia

Wg danych Centralnego Urzędu Statystycznego (SSB), w 2009 r. wyemigrowało do Norwegii łącznie 36.500 obywateli państw europejskich, z czego Polacy stanowili największą grupę narodową w liczbie 10.500 (kolejno Szwedzi - 6.000, Litwini - 3.200). Podkreślenia wymaga jednak fakt, iż jednocześnie liczba migrantów z Polski zmniejszyła się z 14.400 osób w 2008 roku do 10 500 osób w 2009 roku.

Wg danych Urzędu ds. Imigracji (UDI), od 1.01 do 31.08.2010 r. wydano Polakom 26 certyfikatów rejestracji pobytu. Liczba ważnych pozwoleń na pobyt i pracę obywateli polskich na dzień 31.08.2010 r. wynosi 27.117 (z ogólnej liczby 74.110 dla wszystkich nacji imigrujących do Norwegii). Do 31 sierpnia br. wydano Polakom 43 pozwolenia w ramach opcji łączenia rodzin. W ramach ogólnej liczby 10.500 obywateli polskich, którzy przyjechali do Norwegii w samym tylko 2009 r., najpopularniejszymi regionami dla osiedlenia i poszukiwania zatrudnienia są: region Oslo i Akerhus (3.043 osoby), zachodnia (2.530 osoby) i południowo-wschodnia część Norwegii (1.773 osoby).

W 2010 roku Norwegia pozostawała popularnym kierunkiem emigracji zarobkowej z Polski, choć na podstawie obserwacji trendów w gospodarce norweskiej widać wyraźnie stabilizację

w napływie polskich migrantów zarobkowych oraz rosnący odsetek Polaków decydujących się na powrót do kraju. W samym tylko 2009 roku wróciło do Polski, zgodnie z danymi SSB, 3.578 osób. Wynika to ze swoistego nasycenia norweskiego rynku zewnętrzną imigracją zarobkową, gdzie największe zapotrzebowanie na siłę roboczą z Polski, po wejściu Polski do Unii Europejskiej, dało się zaobserwować w latach 2004-2008. Z drugiej strony na bazie wskaźników makroekonomicznych na koniec br. spodziewany jest powrót gospodarki norweskiej do pełnej prosperity sprzed kryzysu finansowego po 2008 r.

Wg statystyk Norweskiego Urzędu Pracy (NAV) na koniec września 2010 r. 4.200 obywateli RP było zarejestrowanych, jako bezrobotni przez dłuższy okres czasu, co stanowi wzrost o 46% w stosunku do danych na koniec września 2009 r. Dla porównania w 2008 r. z ogólnej wówczas liczby bezrobotnych w Norwegii na poziomie 40.763 osób, jedynie 1.469 Polaków posiadało taki status. Ogólna liczba bezrobotnych w Norwegii na koniec września 2010 r. wyniosła 71.431 osób, determinując wskaźnik bezrobocia w skali kraju na koniec września 2010 r. na poziomie 2,8%.

Liczba Polaków pracujących na norweskim rynku pracy zwiększa się wraz z rozpoczęciem prac sezonowych (rolnictwo, budownictwo) w okresie letnim, a wykazuje tendencję zniżkową na jesieni, gdy prace są zawieszane. Studenci dorabiają w wakacje, wykonując usługi sezonowe. Dostępne szacunki nie dotyczą polskich pracowników sezonowych lub nisko wykwalifikowanych (podejmujących krótkotrwałe prace dorywcze w ramach ekip kompletowanych do przeprowadzenia np. konkretnego remontu, słabo wykształconych, nieznających żadnego języka obcego). Ich pobyt, często krótki, by uniknąć obowiązku rejestracji, ubezpieczenia itp., służy jedynie doraźnej poprawie sytuacji ekonomicznej.

Statystyki norweskie nie obejmują wszystkich Polaków zatrudnionych w polskich firmach, zarejestrowanych na terenie Polski i wykonujących usługi na terenie Norwegii.

W opinii pracodawców i związków zawodowych Polacy są umotywowani i prezentują wysoki etos pracy. Norwegowie uznają większość Polaków za zdyscyplinowanych i praworządnych.

Portugalia

Zgodnie z danymi portugalskiego Urzędu ds. Cudzoziemców i Granic, 1.042 Polaków posiadało status rezydenta w Portugalii w 2009 r., co oznacza wzrost o 12,6% w stosunku do 2008 r. Należy odnotować, że dynamika wzrostu zwiększyła się zdecydowanie w stosunku do lat 2007-2008 (wynosiła wówczas 1,5%). Ze względu na relatywnie niski poziom płac (minimalna płaca 465 EUR) portugalski rynek pracy nie jest atrakcyjny dla pracowników z Polski. Wg ostatnich danych opublikowanych przez Państwową Inspekcję Pracy, w 2008 r. zarejestrowano 277 kontraktów o pracę z obywatelami polskimi.

Zainteresowanie polskich firm delegowaniem pracowników do Portugalii jest znikome. Sporadycznie zdarzają się sytuacje, w których pracownicy polscy są delegowani przez firmy zagraniczne. Nie przewiduje się wzrostu zapotrzebowania w Portugalii na usługi wykonywane przez polskie firmy, ani też nasilenia zjawiska delegowania pracowników.

Rumunia

Według danych rumuńskiego urzędu ds. Imigracji w I półroczu br. zarejestrowano pobyt (przez okres przekraczający 3 miesiące) 676 obywateli polskich, deklarujących prowadzenie działalności zależnej/niezależnej. Kategoria ta obejmuje osoby zatrudnione w firmach rumuńskich, pracowników delegowanych przez polskie firmy, osoby prowadzące własne firmy, wolontariuszy i osoby prowadzące działalność humanitarną i religijną. Urząd nie prowadzi statystyk dotyczących poszczególnych subkategorii. Liczba wszystkich obywateli polskich, których pobyt powyżej 3 miesięcy jest zarejestrowany, wynosi obecnie 969 osób. Wśród nich zdecydowanie więcej jest mężczyzn niż kobiet – odpowiednio 662 i 307. Województwa, w których zarejestrowano najwięcej Polaków to Bukareszt – 281 i Tulcea – 207.

Z danych przekazanych przez rumuńskie Ministerstwo Pracy, Rodziny i Opieki Społecznej, pochodzących z terytorialnych urzędów pracy, dotyczących pierwszego półrocza 2010 r., wynika że w urzędach pracy zarejestrowano w tym okresie 64 obywateli polskich, którzy prowadzą działalność zależną oraz 84 obywateli polskich oddelegowanych do pracy w Rumunii. Urzędy nie prowadzą natomiast ewidencji osób prowadzących działalność niezależną ani nie monitorują obszarów prowadzonej przez polskich usługodawców działalności.

Słowacja

Według danych Głównego Urzędu Pracy, Spraw Socjalnych i Rodziny, na koniec sierpnia 2010 r. na terytorium Słowacji pracowało 13.351 obcokrajowców z państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Najwięcej pracowników spośród krajów EOG pochodziło z Rumunii (21,94 %), następnie Czech (19,78%), Polski (13,70 %) oraz Węgier (13,03%).

Ogólna liczba Polaków legalnie zatrudnionych na terytorium Słowacji, na koniec sierpnia 2010 wynosiła 1829 osób, w tym 1401 mężczyzn oraz 428 kobiet. W stosunku do stanu na koniec lutego 2010 r. liczba ta jest wyższa o 25,44%.

Struktura populacji Polaków zatrudnionych na Słowacji była następująca:

- 76,6 % z ogólnej liczby stanowili mężczyźni, a 23,4 % kobiety;
- 56,70% stanowili pracownicy w kategorii wiekowej od 25 do 39 lat – ta kategoria przeważała zarówno wśród mężczyzn (54,60 %) jak i kobiet (63,55 %);
- zatrudnionych długoterminowo (ponad 6 miesięcy) było 80% Polaków – udział mężczyzn w tej kategorii wyniósł 77,87 %, a kobiet 86,44 %;
- 44% zatrudnionych Polaków posiadało wykształcenie średnie z maturą, a 27,22% wykształcenie wyższe;
- najwięcej mężczyzn z naszego kraju zatrudnionych było w sektorze usług handlowych (19,57%), hurtie i pośrednictwie hurtowym (16,91%), handlu detalicznym (12,06%) oraz budownictwie (9,07%) oraz w produkcji samochodów, przyczep i naczep (7,70%);
- najwięcej kobiet pracowało w usługach handlowych (27,8%), hurtie i pośrednictwie hurtowym (18%), produkcji elektrycznych maszyn i urządzeń (9,11 %) oraz handlu detalicznym (7,47%).

Słowenia

Liczba obywateli UE, którzy pracowali w Słowenii wyniosła w okresie I-VI 2010 r. 2.574 osoby, czyli o 700 więcej w porównaniu z analogicznym okresem roku 2009 i o połowę mniej w porównaniu z 2008r. (odpowiednio 1.852 i 4.307).

Słowenia jest atrakcyjna głównie dla niewykształconych migrantów, znajdujących zatrudnienie w zawodach, które nie są atrakcyjne dla miejscowych pracowników. Większość obcokrajowców (40%) pracuje w budownictwie i przemyśle (15%), prawie 90 procent zatrudnionych obcokrajowców posiada wykształcenie podstawowe, a zaledwie 2% to osoby z wyższym wykształceniem. Słowenia zatrudnia obcokrajowców do prac fizycznych, niewymagających kwalifikacji oraz niskopłatnych.

Słoweńscy pracodawcy nie ukrywają, iż nie są zainteresowani zatrudnianiem obywateli UE z powodu mniejszych problemów związanych z różnicami w mentalności, trudnościami z porozumiewaniem się oraz sezonowością takiego zatrudnienia. Nie bez znaczenia są również znacznie wyższe wymagania co do wynagrodzenia i poziomu opieki w porównaniu z obywatelami krajów byłej Jugosławii.

Liczba pracowników polskich w okresie styczeń-czerwiec 2010 r. wyniosła 137 i w liczbie ogółem zatrudnionych obcokrajowców stanowiła 0,17%, natomiast w liczbie pracowników z krajów UE - 5,3%. Od wstąpienia do UE systematycznie spada zainteresowanie Polaków słoweńskim rynkiem pracy, co wynika zapewne z relatywnie niewysokich wynagrodzeń w stosunku do wysokich kosztów utrzymania oraz braku szybkich i tanich połączeń komunikacyjnych. Pomimo niewielkiego wzrostu liczby zatrudnionych w porównaniu z analogicznym okresem w przyszłości raczej nie należy oczekiwać zmiany tego trendu.

Polacy w Słowenii pracują przede wszystkim w przemyśle przetwórczym, w branży transportu oraz w wybranych sektorach, gdzie potrzebni są specjaliści (medycyna, IT).

Tabela 7: Polscy pracownicy w poszczególnych branżach w okresie styczeń-czerwiec 2010 r.

Branża	Liczba pracowników
Przetwórstwo przemysłowe	73
Budownictwo	41
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	3
Transport i gospodarka magazynowa	1
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5
Informacja i komunikacja	4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	3
Edukacja	1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2
Pozostała działalność usługowa	2
Razem	137

Szwajcaria

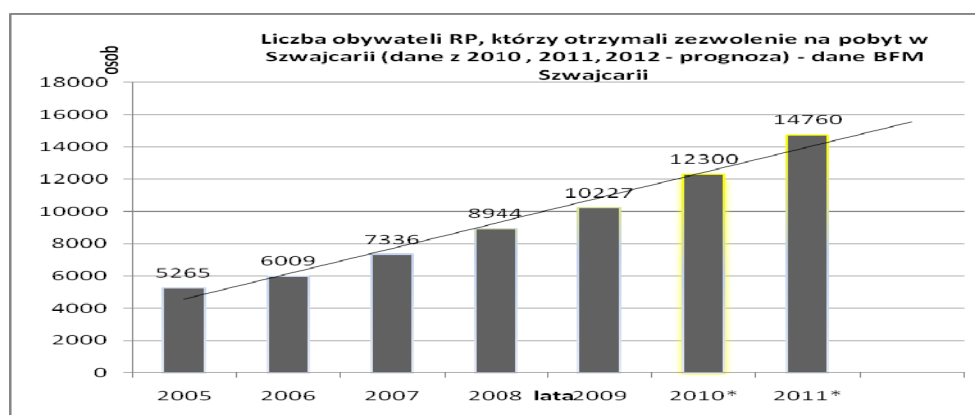
Sytuacja makroekonomiczna, a w ślad za tym na rynku pracy, w I połowie 2010 r. była korzystna. Bezrobocie w Szwajcarii należy do najniższych w porównaniu z innymi państwami OECD. Stopa bezrobocia wynosiła w I połowie 2010 r., wg danych szwajcarskiego Ministerstwa Gospodarki 3,9%.

Niskie bezrobocie wśród obywateli Szwajcarii w połączeniu z umocnieniem się wartości franka szwajcarskiego stanowi zachętę do emigracji zarobkowej do Szwajcarii. Kraj ten stał się w 2010 r. jeszcze bardziej niż w poprzednich latach atrakcyjnym miejscem podejmowania pracy.

Dane dotyczące wykorzystania kontyngentów pozwoleń na pracę w Szwajcarii przez obywateli z Polski, przekazane w październiku 2010 r. przez Federalny Urząd ds. Migracji (BFM), świadczą o następujących tendencjach.

1. Stale rośnie liczba obywateli Polski, którzy uzyskali pozwolenie na pobyt w Szwajcarii (zob. wykres 3). W 2005 r. było to 5.265 osób, w 2006 r. – 6.009, w 2007 r. – 7.337, w 2008 r. 8.944 i w 2009 r. – 10.227. Zakładając, że wzrost ten utrzyma się tak jak w poprzednich latach w granicach 15-20% to można przypuszczać, że w 2010 r. w Szwajcarii będzie przebywało na podstawie pozwoleń na pobyt ok. 12.300 obywateli RP.

Wykres 3. Migracja obywateli RP do Szwajcarii

Zródło: Bundesamt für Migration - październik 2010 r.

2. Większość obywateli Polski przebywa w Szwajcarii w celach zarobkowych. Dane za 2009 r. wskazują, że spośród 10.227 obywateli Polski w Szwajcarii, zatrudnionych jest 7.210 osób. Ok. 57% pracuje w sektorze rolnictwa, 34% w sektorze usług, 9% w sektorze rzemiosła i przemysłu
3. Polacy stanowią tylko 4,6% obcokrajowców zatrudnionych w Szwajcarii. Samych obywateli Kosowa w Szwajcarii jest kilkakrotnie więcej (ok. 170.000). Również niewielki jest udział Polaków w grupie obywateli UE-27/EFTA zatrudnionych w Szwajcarii – 5,6%.
4. Podobnie jak inni obywatele EU-8 Polacy nie wykorzystują przyznanego kontyngentów. W okresie od 1 czerwca 2010 r. do 1 czerwca 2011 r. obywatelom EU-8 przyznano kontyngent 3.000 miejsc pracy długoterminowej i 29.000 miejsc pracy krótkookresowej (do 1 roku) - czyli kwartalnie po 750 miejsc pracy długookresowych

i 7250 miejsc krótkookresowych. Obywatele EU-8 wykorzystali w trzech miesiącach 2010 r. (czerwiec, lipiec, sierpień) 504 miejsca długookresowe i 4.681 miejsc krótkookresowych. Niewykorzystanych zostało 246 miejsc długookresowych i 2.569 miejsc krótkookresowych. Szacuje się, że Polacy wykorzystali połowę miejsc z przyznanej puli dla EU-8 (tabela 8). Tymczasem obywatele Bułgarii i Rumunii wykorzystali już w czerwcu 2010 r. cały przewidziany dla tych dwóch państw kontyngent zezwoleń na pracę długookresową i ponad 95% miejsc pracy krótkookresowej.

Tabela 8: Kontyngent przyznanych miejsc i jego wykorzystanie w okresie 1 czerwca – 31 sierpnia br.

Państwa	Kontyngent dot. zezwoleń długookresowych (pow. 1 roku)		Kontyngent dot. zezwoleń krótkookresowych (4 miesiące - 1 rok)	
	przyznany	wykorzystany	przyznany	wykorzystany
EU-8 (w tym Polska)	750	504	7.250	4.681
Bułgaria Rumunia	130	130	1.246	1.201

Źródło: Bundesamt für Migration (Federalny Urząd ds. Migracji Szwajcarii - BFM) – październik 2010 r.

W I połowie 2010 r. zauważalny był rosnący trend zainteresowania dostępem do szwajcarskiego rynku pracy ze strony osób fizycznych i firm oferujących świadczenie usług, głównie w branży budowlano-montażowej.

Szwecja

W Szwecji obywateli państw członkowskich UE obowiązuje wymóg rejestracji prawa pobytu przez okres dłuższy niż trzy miesiące (w dalszym tekście określane jako pozwolenie na pobyt).

W okresie styczeń–sierpień 2010 r. Urząd Migracyjny wydał obywatelom polskim 1.082 pozwolenia na pobyt, w tym 962 pozwolenia dla pracowników i 120 pozwoleń na pobyt dla Polaków prowadzących działalność gospodarczą. W stosunku do poprzednich lat liczba wydanych Polakom pozwoleń na pobyt w związku z podjęciem pracy lub prowadzeniem działalności gospodarczej spadła. Wpływ na to miał kryzys finansowy oraz związana z nim sytuacja na rynku pracy. Spadek wydawanych pozwoleń nastąpił po raz pierwszy w 2008 roku i utrzymuje się. W 2010 r. liczba wydanych pozwoleń nieznacznie wzrosła w maju i czerwcu br.

Tabela 9: Pozwolenia na pobyt wydane obywatelom polskim w Szwecji w latach 2008, 2009 i w okresie styczeń - sierpień 2010.

Miesiąc	Pracownicy			Przedsiębiorcy			Razem		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Styczeń	228	91	93	16	8	18	244	99	111
Luty	327	211	122	16	14	6	343	225	128
Marzec	212	129	120	26	12	11	238	141	131
Kwiecień	354	123	86	24	14	7	378	137	93

Maj	336	154	190	23	17	32	359	171	222
Czerwiec	297	146	155	16	9	19	313	155	174
Lipiec	294	171	123	14	10	14	308	181	137
Sierpień	190	107	73	14	11	13	204	118	86
Wrzesień	260	166		11	18		271	184	
Październik	176	178		20	26		196	204	
Listopad	210	130		16	11		226	141	
Grudzień	109	98		6	12		115	110	
Razem	2993	1704	962	202	162	120	3195	1866	1082

źródło: szwedzki Urząd Imigracyjny

Na tle pozostałych państw obywatele polscy otrzymali w 2010 r. największą liczbę pozwoleń na pobyt. Polacy mają w Szwecji największy udział również pod względem pozwoleń na pobyt ważnych w dniu 24.09.2010 r. Liczba ważnych pozwoleń na pobyt w Szwecji w związku z podjęciem pracy lub prowadzeniem działalności gospodarczej, wydanych obywatelom nowych państw członkowskich, wynosiła ogółem 19.388, z czego 12.194 pozwoleń wydanoposiadali Polacy (w tym 11.381 to pozwolenia na pobyt pracowników z Polski, a 813 to pozwolenia dla Polaków prowadzących samodzielną działalność gospodarczą). Udział pozwoleń wydanych Polakom w ogólnej liczbie wszystkich ważnych i wydanych pozwoleń wynosił we wrześniu 2010 r. 25,6%. Następnym w kolejności kraj, to Niemcy z liczbą ważnych pozwoleń – 4.547 (9,6%).

Liczba przybywających do Szwecji Polaków w celu podjęcia pracy sezonowej w rolnictwie i przy zbiorze runa leśnego od lat tradycyjnie rośnie w czasie wakacji. Nie jest jednak możliwe precyzyjne określenie liczby zatrudnionych pracowników sezonowych z Polski. Po zniesieniu ograniczeń dla Polaków w dostępie do rynku pracy, nie są wymagane pozwolenia na pobyt krótszy niż 3 miesiące, a prace sezonowe trwają zwykle krócej.

Na szwedzkim rynku pracy aktywne są polskie firmy świadczące usługi budowlane. Po katastrofalnym 2009 r., branża budowlana w Szwecji odnotowuje oznaki znacznej poprawy koniunktury. Firmy budowlane przestrzegają wręcz przed deficytem dostępnej siły roboczej. Na podstawie szwedzkich statystyk Instytutu ds. Badań nad Gospodarką (Konjunkturinstitutet), deficyt siły roboczej zgłasza co czwarta firma budowlana w Szwecji. Oznacza to, że wraz z coraz liczniej napływającymi zamówieniami na usługi budowlane, konieczne będzie zatrudnianie nowych pracowników. Przedstawiciele organizacji branżowych podkreślają konieczność podniesienia atrakcyjności rynku budowlanego dla firm budowlanych z zagranicy, głównie z Polski, które równie chętnie zawierają kontrakty budowlane w Szwecji, jak i na terenie Niemiec.

Opozycyjna Partia Socjaldemokratyczna (PS) oraz Konfederacja Szwedzkich Związków Zawodowych (KSZZ) mocno sprzeciwiały się wprowadzeniu rządowej propozycji zmiany przepisów po wyroku ETS w tzw. sprawie Laval. PS i KSZZ przedstawiły własne propozycje i zarzucały rządowi, że zmiany wykraczają poza orzeczenie ETS. W przyjętej 24 marca 2010 r. przez Riksdag ustawie ograniczone zostały prawa związków zawodowych do tzw. akcji zbiorowych, a ponadto ograniczony został zakres obowiązywania układów zbiorowych w stosunku do przedsiębiorstw zagranicznych.

W czerwcu br. roku Konfederacja Szwedzkich Związków Zawodowych opublikowała raport dotyczący warunków pracy i zatrudnienia osób pracujących przy trzech trwających obecnie inwestycjach infrastrukturalnych w Szwecji (dwa w zakresie transportu publicznego w

Sztokholmie oraz budowa tunelu w Malmö). Wynika z niego, że obecne regulacje prawne dotyczące pracowników delegowanych skutkują tzw. dumpingiem płacowym. W raporcie szeroko opisywana jest również sytuacja polskich pracowników (zatrudnionych na ww. budowach), których warunki pracy i płacy kształtują się niekorzystnie w stosunku do pracowników szwedzkich. Podkreślone zostały problemy związane z bezpieczeństwem w miejscu pracy oraz mniejszymi zarobkami (55-80% poziomu płacy pracowników szwedzkich). W raporcie Szwedzka Konfederacja Związków Zawodowych przedstawiła również propozycje legislacyjne. Są wśród nich: nałożenie dodatkowych obowiązków na podmioty zatrudniające pracowników delegowanych (m.in. wymogi dotyczące udostępniania dokumentacji czy rejestracja warunków pracy i zatrudnienia), zaostrzenie przepisów dotyczących zamówień publicznych oraz zwiększenie odpowiedzialności wykonawców głównych za warunki pracy obowiązujące pracowników zatrudnionych przez podwykonawców. Oprócz kwestii dotyczących zmian prawa, związki zawodowe postulowały również wprowadzenie zmian w prawie wspólnotowym, które polegałyby na wprowadzeniu dodatkowego protokołu w zakresie praw socjalnych jako części europejskiego prawa pierwotnego. Innym pomysłem była zmiana dyrektywy dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług, tzn. państwo powinno mieć możliwość do ustanawiania szerszego standardu ochrony.

Ponadto w czerwcu br. podczas kongresu Szwedzkiego Związku Zawodowego Pracowników Sektora Budownictwa, Mona Sahlin, przewodnicząca Partii Socjaldemokratycznej, oświadczyła, że obecne rozwiązania prawne, które są wynikiem orzeczenia w sprawie Laval, są nie do przyjęcia. Mając na uwadze, że na wrzesień zaplanowane były wybory parlamentarne, przygotowany przez KSZZ raport oraz złożone przez partię opozycyjną propozycje zmiany prawa na korzyść związków zawodowych należy traktować jedynie jako obietnicę przedwyborczą. Przesądziły o tym wygrane wybory przez dotychczas rządzącą koalicję

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w Urzędzie ds. Zatrudnienia (Arbetsförmedlingen), Szwedzkiej Konfederacji Przedsiębiorców (Svenskt Näringsliv) oraz sygnałami napływającymi od szefów spółek wynika, że pomimo wysokiej stopy bezrobocia w Szwecji wiele przedsiębiorstw ma problemy ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. W ciągu najbliższych kilku lat w rezultacie przejścia na emeryturę zwolni się w Szwecji ok. 200 tys. stanowisk pracy dla inżynierów. Lokalna obsada tych etatów nie będzie możliwa z uwagi na fakt, że aktualnie kształci się w Szwecji tylko ok. 50 tys. studentów na kierunkach inżynierskich. Szacuje się, że popyt na wykwalifikowanych pracowników zwiększy się do rozmiarów wcześniej tutaj nieznanych. Wiele przedsiębiorstw będzie zmuszonych do poszukiwania pracowników poza granicami kraju.

Kolejną poszukiwaną profesją w Szwecji są lekarze. Zgodnie z danymi z Krajowej Rady Zdrowia i Opieki Społecznej 50% nowowykształconych lekarzy pochodzi z zagranicy, między innymi z Polski, ale także z Grecji, Niemiec, Węgier i Rumunii.

W Szwecji nie prowadzi się statystyk dotyczących wykształcenia polskich obywateli podejmujących pracę w Szwecji. Wiadomo natomiast, że mają dobre przygotowanie zawodowe. Polacy w Szwecji są cenionymi pracownikami za solidność i odpowiedzialność.

Węgry

Według danych węgierskiego Urzędu ds. Zatrudnienia w okresie styczeń – czerwiec 2010 r. dokonano 6.208 zgłoszeń pracowników z 27 państw członkowskich UE (o 41% mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego), w tym z sąsiednich krajów unijnych 5.195 osób

oraz 197 osób z Polski (wbrew ogólnej tendencji o 68 osób więcej niż w tym samym okresie ubr.). Liczba polskich pracowników zgłoszonych na dzień 30 czerwca br. wyniosła 1.281 osób, tj. o 219 osób więcej niż do 30 czerwca 2009 r. i o 169 osób więcej niż pod koniec roku.

Z uwagi na panującą na Węgrzech głęboką recesję (spadek PKB o 6,3% w 2009 roku oraz stagnacja w roku bieżącym) oraz długotrwałą (już pięcioletnią) recesję w budownictwie popyt na polskie usługi nie jest duży.

Osoby indywidualne prowadzące działalność gospodarczą omijają Węgry z uwagi na trudności językowe, niskie płace, a także coraz bardziej powszechne działanie w „szarej strefie” węgierskich usługodawców. Polscy obywatele są też zatrudniani w firmach z polskim rodowodem (firmy i przedstawicielstwa handlowe) oraz w korporacjach międzynarodowych.

Polskie firmy tradycyjnie obecne były na Węgrzech w branży budowlanej, w szczególności w budownictwie przemysłowym. Tak jest i w chwili obecnej – na kilku większych budowach (np. elektrowni w Gönyű) polskie firmy pracują jako podwykonawcy, zwłaszcza firm zachodnich.

Wielka Brytania

Kryzys gospodarczy spowodował, że liczba Polaków przyjeżdżających do Wielkiej Brytanii w celu podjęcia legalnej pracy znacząco spadła. Zgodnie z raportem *Home Office*, uwzględniającym dane *Worker Registration Scheme* (WRS), w 2006 roku zarejestrowano 162.495 Polaków podejmujących legalne zatrudnienie w Wielkiej Brytanii. W kolejnym roku liczba ta wynosiła 150.255 osób, w roku 2008 – 103.115 osób, a w roku 2009 – 54 715. Tak więc w 2009 r. zarejestrowano ponad 47 tys. pracowników z Polski mniej niż w roku 2008 i ponad 94 tys. mniej niż w roku 2007. W I kw. 2010 r. zarejestrowano o ok. 4 tys. obywateli polskich mniej, niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Autorzy raportu podkreślają, jak dalece widoczny jest niższy poziom rejestracji obywateli z Polski.

Łączna liczba zarejestrowanych w WRS od 1 maja 2004 r. do końca marca 2010 r. pracowników z krajów A8 przekroczyła już milion osób. Od 1 maja 2004 r. łączna liczba zarejestrowanych pracowników z Polski wyniosła ponad 680 tys.

Polacy tworzą najliczniejszą grupę spośród wszystkich zarejestrowanych w WRS obywateli krajów UE-8, stanowiąc w I kwartale 2010 r. 47% ogółu pracowników (poziom o 12% niższy w stosunku do analogicznego okresu w ubiegłym roku). Na kolejnym miejscu znajdują się: ex aequo obywatele Litwy i Łotwy (17%), Węgier (8%), Słowacji (6%), Czech (4%), oraz Estonii (1%). W I kw. br. zarejestrowano 21.630 osób, czyli o ok. 2 tys. mniej aniżeli w analogicznym okresie ubiegłego roku i o ponad 25 tys. osób mniej niż w I kw. 2008 r.

Raport *Home Office* informuje także o liczbie złożonych przez obywateli państw UE-8 wniosków o przyznanie zasiłku w oparciu o niskie dochody (912 osób), dofinansowanie dla osób zatrudnionych w niskim wymiarze godzin (528 osób), i wniosków o zasiłek dla bezrobotnych (4.252 osoby). W I kw. br. obywatele państw UE-8 złożyli 5,956 wszystkich wniosków o dofinansowanie z opieki społecznej (włącznie z innymi typami zasiłków w oparciu o niski dochód), podczas gdy rok wcześniej liczba ta wyniosła 7.201.

Z opublikowanego przez ONS raportu nt. pracowników zagranicznych Foreign Workers¹¹ wynika, że w I kw. 2010 r. liczba pracowników z krajów UE-8 wyniosła 508 tys. osób (1,8%

¹¹ <http://www.statistics.gov.uk/articles/nojournal/employmentofforeignworkers2010.pdf>

ogółu zatrudnionych) i była niższa o ok. 2,2% w stosunku do tego samego okresu w ubiegłym roku (520 tys. osób). Analiza charakterystyki zawodowej obywateli UE-8 według zajmowanych stanowisk i koncentracji ich zatrudnienia w poszczególnych sektorach wskazuje najczęściej na wykonywanie prac niewymagających wysokich kwalifikacji. Autorzy raportu sugerują, iż koncentracja obywateli państw Europy Środkowo-Wschodniej w hotelarstwie i gastronomii, a także budownictwie i przemyśle wytwórczym może być następstwem trudności z rozpoznaniem wykształcenia i ukończonych w kraju pochodzenia szkół (raport poświęca uwagę systemom szkolnictwa w państwach UE-8, które różnią się od systemu brytyjskiego). Jednocześnie, według autorów, w wymienionych sektorach następuje duża fluktuacja, a zatrudnienie nie wymaga długotrwałego i pracochłonnego przeszkolenia.

Najczęściej obejmowane przez pracowników z krajów UE-8 stanowiska to kolejno: prace wykonywane w gastronomii i hotelarstwie: kelner/ka, recepcjonistka w hotelu/restauracji, kucharz - 37,5%; pracownicy zakładów produkcyjnych (w tym spożywczych: przetwórstwo żywności, mięsa i ryb) – 19%; handlowiec – 14%; opiekun/ka osób starszych, dzieci, również pomoc domowa – 5%; specjalista usług prywatnych (doradca ds. finansowych, prawnik) – 5%; menedżer – 5%; pracownik administracyjny: sekretarka, recepcjonistka, asystentka prezesa (do tej kategorii zaliczeni zostali również pracownicy sektora publicznego jako administracji rządowej; nauczyciele, lekarze i pracownicy transportu publicznego) – 5%; pracownik centrum obsługi klienta – 4,5%; współwłaściciel firmy, prezes lub partner biznesowy – 4%.

Największa koncentracja pracowników z państw UE-8 występowała w sektorach: hotelarstwo i gastronomia – 29%; zakłady produkcyjne – 26%; bankowość, usługi finansowe – 12%; administracja (w tym administracja publiczna) – 11%; budownictwo – 8%; transport, komunikacja – 8%; inne usługi – 4%, rolnictwo, rybołówstwo – 2%; przemysł wodny i energetyczny – 1%.

Ok. 75% ogółu zatrudnionych obywateli z krajów UE-8 zarabia w przedziale: 200 – 399 GBP tygodniowo (według *Department for Work and Pensions*, najniższa płaca minimalna to 5,80 GBP/h, z planowanym od 1 października br. wzrostem płacy minimalnej do 5,93 GBP/h).

Wiele ciekawych informacji dotyczących Polaków przebywających w Wielkiej Brytanii zostało przedstawionych przez prof. Simona Roberts z Uniwersytetu z Nottingham podczas międzynarodowej konferencji pt. „Prawne i społeczne konsekwencje międzynarodowych migracji” (29 października 2010 r., Warszawa). Dane dotyczące liczby rejestracji w WRS różniły się nieco od przytoczonych powyżej danych zawartych w raporcie *Home Office*. Udział ludzi młodych, pomiędzy 18 a 34 rokiem życia, wśród wszystkich zarejestrowanych pracowników wynosił 82%, natomiast stosunek kobiet do mężczyzn - 43:57. Tylko 7% zarejestrowanych pracowników miało na utrzymaniu bliskich mieszkających z nimi w Wielkiej Brytanii.

Wskaźnik zatrudnienia wśród imigrantów z Polski i innych państw UE-8 wynosił prawie 80%, podczas gdy wielkość ta dla wszystkich imigrantów była o ok. 10 punktów procentowych niższa, a dla osób urodzonych w Wielkiej Brytanii sięgała ok. 75%.

Migranci z państw akcesyjnych byli generalnie lepiej wykształceni niż obywatele brytyjscy. Średnia osób z wyższym wykształceniem dla migrantów z państw UE-8 wynosiła 46%, natomiast dla Brytyjczyków 17%. Cechą charakterystyczną pracowników z Polski było niedopasowanie pomiędzy wykształceniem a wykonywanym zawodem, gdyż w większości wykonywali oni prace poniżej swoich kwalifikacji.

Pracy imigrantów przypisuje się 17% wzrostu gospodarczego w latach 2004-2005. W przypadku wzrostu produkcji, który w okresie od roku 2001 do połowy roku 2006 wynosił średnio ok. 2,7%, imigrantom przypisuje się 15%-20% udziału. Warto zwrócić uwagę również na to, że napływ siły roboczej z państw UE-8 nie miał negatywnego wpływu na stawki wynagrodzenia.

Włochy

Dane za 2010 r. wskazują, że zarejestrowano o 147.095 pracowników więcej niż w 2008 r., w tym ośmiu pracowników na dziesięciu to obywatele UE. Do regionów, które zaoferowały najwięcej miejsc pracy, należy zaliczyć Lacjum (35.000), Lombardię (22.000), Emilię Romanię (16.000) oraz Toskanię (12.000). W tym samym czasie odnotowano spadek zatrudnienia obywateli włoskich o 526.000. Dane te wskazują potrzebę posiłkowania się siłą roboczą z zewnątrz. Zdaniem włoskich ekspertów największe zapotrzebowanie dotyczy pracowników z niskimi kwalifikacjami i robotników. We Włoszech zwraca się ponadto uwagę na wzrost zapotrzebowania na siłę roboczą kobiet (60% wszystkich zatrudnionych emigrantów), co tłumaczone jest rozwojem rynku świadczeń socjalnych, skierowanych do osób w podeszłym wieku lub niepełnosprawnych.

Wg danych włoskiego urzędu statystycznego ISTAT Polacy stanowią 8,8% z 1.131.700 obywateli Unii zamieszkujących na terenie Włoch i stanowią drugą co do wielkości grupę migrantów. W roku 2008 formalności pobytowych na terenie Włoch dopełniło 99,4 tys. Polaków. Ponieważ jednak pobyt krótszy niż 3 miesiące nie wymaga rejestracji, należy założyć, że liczba przebywających na terenie Włoch Polaków ta jest znacznie wyższa (dane za 2009 r.).

Cechą charakterystyczną emigrantów polskich na terenie Włoch jest wciąż zdecydowana dominacja kobiet. Kobiety podejmują zatrudnienie często jako opiekunki do osób starszych, w handlu, gastronomii, handlu. Mężczyźni natomiast zatrudnieni są szczególnie w rolnictwie. Pomimo kryzysu odnotowuje się coraz większą liczbę firm zakładanych i prowadzonych przez obywateli polskich. Wg informacji włoskiego Zrzeszenia Izb Handlowych w czerwcu 2009 działało na terenie Włoch 3.473 takich firm, a na dzień 31 grudnia 2009 liczba ta wzrosła do 3.521.

Odbiór społeczny polskich pracowników we Włoszech jest bardzo dobry. Cieszą się uznaniem, są dobrze przygotowani do pracy.

Rozdział II

Obywatele państw EOG i Szwajcarii na polskim rynku pracy

Obywatele państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Szwajcarii korzystają w Polsce ze swobodnego dostępu do zatrudnienia na podstawie przepisów UE. Od 2007 r. Polska nie korzysta z możliwości stosowania ograniczeń w tym zakresie na zasadzie wzajemności.

Skala obecności w Polsce obywateli państw EOG i Szwajcarii może być oceniana jedynie na podstawie liczby rejestracji pobytu powyżej trzech miesięcy (zob. tabela 10) oraz na podstawie liczby ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń podali obywatelstwo inne niż polskie (zob. tabela 11).

Udział wszystkich cudzoziemców w polskim rynku pracy pozostaje nadal na bardzo niskim poziomie.

Tabela 10: Liczba osób, które w I półroczu 2010 r. złożyły wniosek o zarejestrowanie pobytu obywatela UE (wg obywatelstwa)

Obywatelstwo	Liczba osób	% w ogółem
Austriackie	103	3,5
Belgijskie	61	2,1
Bułgarskie	232	8,0
Cyprijskie	6	0,2
Czeskie	89	3,1
Duńskie	39	1,3
Estońskie	2	0,1
Fińskie	28	1,0
Francuskie	220	7,6
Greckie	23	0,8
Hiszpańskie	121	4,2
Holenderskie	116	4,0
Irlandzkie	43	1,5
Islandzkie	1	0,0
Litewskie	91	3,1
Luksemburskie	0	0,0
Łotewskie	28	1,0
Maltańskie	0	0,0
Niemieckie	807	27,8
Norweskie	46	1,6
Portugalskie	42	1,4
Rumuńskie	69	2,4
Słowackie	85	2,9
Słoweńskie	16	0,6
Szwajcarskie	11	0,4
Szwedzkie	107	3,7
Węgierskie	42	1,4
Wielkiej Brytanii	205	7,1
Włoskie	274	9,4
Ogółem	2907	100%

Źródło: UdSC

Tabela 11: Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń: emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie - na 30 czerwca 2010 r.

Obywatelstwo	Liczba ubezpieczonych osób fizycznych ^{b/}	Pracownicy	Osoby prowadzące pozarolniczą działalność
Razem	17 033	12 181	3 808
Austriackie	448	296	130
Belgijskie	320	226	84
Bułgarskie	2 160	1 248	838
Cypryjskie	22	18	4
Czeskie	1 089	836	93
Duńskie	335	218	112
Estońskie	49	43	4
Fińskie	141	119	14
Francuskie	1 685	1 368	250
Greckie	278	180	86
Hiszpańskie	469	317	106
Holenderskie	679	479	186
Irlandzkie	221	140	70
Islandzkie	3	-	1
Litewskie	1 161	932	148
Luksemburskie	3	2	1
Łotewskie	261	191	34
Maltańskie	8	4	3
Niemieckie	2 814	1 943	742
Norweskie	86	61	25
Portugalskie	281	242	30
Rumuńskie	914	734	80
Słowackie	741	593	52
Słoweńskie	64	44	15
Szwajcarskie	69	50	15
Szwedzkie	543	393	128
Węgierskie	530	422	72
Wielkiej Brytanii	293	183	94
Włoskie	1 366	899	391

Źródło: ZUS